רש"י פרשת אמור

פרק כא

(א) אמר אל הכהנים - אמור ואמרת להזהירא גדולים על הקטנים (יבמות קיד ע"א):

בני אהרן - יכול חללים תלמוד לומרב הכהנים (ספרא אמור א א):

בני אהרן - אף בעלי מומין במשמע[656]:

בני אהרן - ולא בנות אהרן[657]:

לא יטמא בעמיו - בעוד שהמתג בתוך עמיו יצא מתד מצוה[658]:

(ב) כי אם לשארו - אין שארו אלאה אשתו[659]:

(ג) הקרובה - לרבות אתו הארוסה[660]:

אשר לא היתה לאיש - למשכב[661]:

לה יטמא -ז מצוה (ספרא א יב):

(ד) לא יטמא בעל בעמיו להחלו - לא יטמא לאשתו פסולה שהוא מחולל בה בעודה עמו וכן פשוטו של מקרא לא יטמא בעל בשארו בעוד שהוא בתוך עמיו שיש לה קוברין שאינה מת מצוה ובאיזה שאר אמרתי באותו שהוא להחלו להתחלל הוא מכהונתו[662]:

(ה) לא יקרחה קרחה - על מתח והלא אף ישראל הוזהרו על כך אלא לפי שנאמר בישראל (דברים יד א) בין עיניכם יכול לא יהא חייב על כל הראש תלמוד לומר בראשם וילמדו ישראל מהכהנים בגזרה שוה נאמר כאן קרחה ונאמר להלן בישראל קרחה מה כאן כל הראשט אף להלן כל הראש במשמע כל מקום שיקרח בראש ומה להלן על מת אף כאן על מת[663]:

ופאת זקנם לא יגלחו - לפי שנאמר בישראל (ויקרא יט כז) ולא תשחית יכול לקטו במלקטי וברהיטני יהא חייב לכך נאמר לא יגלחו שאינו חייב אלא על דבר הקרוי גלוח ויש בו השחתה וזהו תער[664]:

ובבשרם לא ישרטו שרטת - לפי שנאמר בישראל (ויקרא שם כח) ושרט לנפש לא תתנו יכול שרט חמש שריטות לא יהא חייב אלא אחת תלמוד לומר לא ישרטו שרטת לחייב על כל שריטה ושריטהכ שתיבה זו יתירה היא לדרוש שהיה לו לכתוב לא ישרטו ואני יודע שהיא שרטת[665]:

---

656 עיי' ספרא (אמור א א), ומנין לרבות בעלי מומין תלמוד לומר בני אהרן.

657 עי' ספרא (אמור א א), בני אהרן אין מיטמים למתים מטמות הן בנות אהרן למתים.

658 עי' ספרא (אמור א ג), לנפש לא יטמא בעמיו בזמן שעמיו שם אינו מטמא מיטמא הוא למת מצוה:

659 עי' ספרא (אמור א ד) כי אם לשארו הקרוב אליו. אין שארו אלא אשתו שנאמר שאר אביך היא.

660 עי' ספרא (שם), הקרוב ?לא? את הארוסה.

עי' ספרא (שם אות יב), הקרובה לרבות את הארוסה.???

661 עי' ספרא (אמור פרשתא א יא) ולאחותו הבתולה פרט לאנוסה ולמפותה או יכול שאני מוציא את מוכת עץ תלמוד לומר אשר לא היתה לאיש שהוייתה על ידי איש ולא שהוייתה בדבר אחר:

662 עי' ספרא (אמור פרשתא א טו) לא יטמא בעל בעמיו. מה תלמוד לומר לפי שנאמר לאמו ולאביו ולבנו ולבתו ולאחיו ולאחותו. מטמא להם בין פסולים בין כשירים יכול אף לאשתו יטמא בין כשירה בין פסולה תלמוד לומר לא יטמא בעל בעמיו יש בעל שמטמא ויש בעל שאין מטמא. הא כיצד מטמא הוא לאשתו כשירה ואינו מטמא לאשתו פסולה:

663 עי' ספרא אמור (א ג) יכול בכהנים שריבה בהם הכתוב מצוות יתירות. חייבים על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים. אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצוות יתירות לא יהיו חייבים אלא אחת ולא יהיו חייבים אלא בין העינים בלבד. תלמוד לומר קרחה קרחה לגזירה שוה מה קרחה האמורה בכהנים חייב על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים. אף קרחה האמורה בישראל חייבים על כל קרחה וקרחה ועל הראש כבין העינים. ומה קרחה האמורה בישראל אין חייבים אלא על המת אף קרחה האמורה בכהנים לא יהיו חייבים אלא על המת:

664 עי' ספרא (קדושים פרק ו ד) ולא תשחית את פאת זקנך מה תלמוד לומר לפי שנאמר ופאת זקנך מה תלמוד לומר לפי שנאמר ופאת זקנם לא יגלחו יכול אפילו גלחו במספריים כבתער יהיה חייב תלמוד לומר ולא תשחית את פאת זקנך. אי לא תשחית פאת זקנך יכול אפילו לקחו במלקט וברהיטני יהיה חייב תלמוד לומר וזקנם לא יגלחו. הא כיצד גילוח שיש בו השחתה הוי אומר זה תער:

665 עי' ספרא (אמור פרק א ד ה) ובבשרם לא ישרטו שרטת. יכול על חמש שריטות לא יהיה חייב אלא אחת תלמוד לומר שרטת לחייב על כל שריטה ושריטה: (ה) יכול הכהנים שריבה בהם הכתוב מצות יתרות חייבים על כל שריטה ושריטה. אבל ישראל שלא ריבה בהם הכתוב מצות יתרות לא יהיו חייבים אלא אחת תלמוד לומר שרטת שרטת לגזירה שוה. מה שריטה ושריטה אף שריטה האמורה בישראל חייבים על כל שריטה ושריטה. ומה שריטה האמורה בישראל אינו חייבים אלא על המת אף שריטה האמורה בכהנים לא יהיו חייבים אלא על המת:

(ו) קדשים יהיו - על כרחם יקדישוםל בית דין בכך[666]:
(ז) זנה - שנבעלה בעילת ישראל האסור לה כגון חייבי כריתות או נתין או ממזר[667]:
חללה - שנולדה מן הפסולים שבכהונה כגון בת אלמנה מכהן גדול או בת גרושה וחלוצה מכהן הדיוט וכן שנתחללה מן הכהונה על ידי ביאת אחד מן הפסולים לכהונה[668]:
(ח) וקדשתו - על כרחו שאם לא רצה לגרש הלקהו ויסרהו עד שיגרש[669]:
קדש יהיה לך - נהוג בו קדושה לפתוח ראשון בכל דבר ולברך ראשון בסעודה[670]:
(ט) כי תחל לזנות - כשתתחלל על ידי זנות שהיתה בה זיקתע בעל וזנתה או מן האירוסין או מן הנשואין[671] ורבותינו נחלקו בדבר והכל מודים שלא דבר הכתוב בפנויה[672]:
את אביה היא מחללת - חללה ובזתה את כבודו שאומרים עליו ארור שזו ילד ארור שזו גדל[673]:
(י) לא יפרע - לא יגדל פרע על אבל[674]פ ואיזהו גידול פרע יותר משלשים יום[675]:
(יא) ועל כל נפשת מת וגו' - באהלצ המת[676]:
נפשת מת - להביא רביעית דם מנק המת שמטמא באהל[677]:
לאביו ולאמו לא יטמא - לא בא אלא להתירר לו מת מצוה[678]:
(יב) ומן המקדש לא יצא - אינו הולך אחר המטה[679] ועוד מכאן למדו רבותינו שכהן גדול מקריב אונש[680] וכן משמעו אף אם מתו אביו ואמו אינו צריך לצאת מן המקדש אלא עובד עבודה[681]:

---

[666] עי' ספרא (אמור פרק א ו) קדושים יהיו לאלהיהם על כרחם.
[667] עי' (ספרא אמור א ז) אשה זונה רבי יהודה אומר זו אילונית וחכמים אומרים אין זונה אלא גיורת ומשוחררת ושנבעלה בעילת זנות. ר"א אומר אף הפנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות:
[668] עי' (ספרא אמור א ח) וחללה איזו היא חללה זו שנולדה מאחד מכל הפסולים: (ט
[669] עי' (ספרא אמור א יג) ומנין אם אינו רוצה דפנו תלמוד לומר וקדשתו בעל כרחו. כי את לחם אלהיך הוא מקריב להגיד מה גרם. קדוש יהיה לך לרבות בעלי מומים. כי קדוש אני ה' מקדישכם להזהיר בית דין על כך:
[670] עי' מו"ק כח ע"ב תנא דבי רבי ישמעאל וקדשתו לכל דבר שבקדושה לפתוח ראשון ולברך ראשון וליטול מנה יפה ראשון אמר רבי חנינא קשה יציאת נשמה מן הגוף
[671] עי' (ספרא אמור א יד) ובת כהן כי תחל יכול אם חיללה את השבת תידון בשריפה תלמוד לומר כי תחל לזנות בשחיללתה בזנות ולא חיללה בדבר אחר:
[672] עי' (ספרא אמור א טו) יכול אם זינתה פנויה תדון בשריפה תלמוד לומר כאן אביה ונאמר להלן אביה מה אביה האמור להלן זנות עם זיקת הבעל. אף אביה האמור כאן זנות עם זיקת הבעל. או אינו אביה אלא להוציא את כל האדם כשהוא אומר היא מחללת הרי כל אדם אמור הא מה אני מקיים אביה מה אביה האמור להלן זנות עם זיקת הבעל אף אביה האמור כאן זנות עם זיקת הבעל:
[673] עי' סנהדרין דף נב ע"א, האי את אביה היא מחללת מאי דריש ביה מבעי ליה לכדתניא היה רבי מאיר אומר מה תלמוד לומר את אביה היא מחללת שאם היו נוהגין בו קודש נוהגין בו חול כבוד נוהגין בו בזיון אומרין ארור שזו ילד ארור שזו גידל ארור שיצא זו מחלציו אמר רב אשי כמאן קרינן רשיעא בר רשיעא ואפילו לרשיעא בר צדיקא כמאן כהאי תנא:
[674] עי' (ספרא אמור ב ג) אילו אמר ראש לא יפרע ובגד לא יפרום. יכול לא יפרע ולא יפרום של סוטה תלמוד לומר ראשו ובגדיו רבי מאיר אומר ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרום על מתו כדרך שבני אדם פורעים ופורמים על מיתיהם (לא יפרום לא יפרום כדרך הפורמים) הא כיצד כהן גדול פורם מלמטה וההדיוט מלמעלה:
[675] תענית יז ע"א
עי' ילקוט שמעוני (במדבר פרק ו המשך רמז תשט) ת"ל גדל פרע שער ראשו. כמה הוא גידול פרע אין פחות משלשים יום, אבל מחדש ולמעלה (או) [אף] חדש ויום אחד או חדש ושני ימים:
[676] ?
[677] עי' (ספרא אמור ב ד) ועל כל נפשות מת לא יבא אמר רבי עקיבא מנין לרביעית דם שהוא משני מתים תלמוד לומר ועל כל נפשות מת שתי נפשות ומת אחד.
עי' סנהדרין ד ע"א דתניא רבי עקיבא אומר מניין לרביעית דם שיצאה משני מתים שמטמא באהל שנאמר על כל נפשות מת לא יבא שתי נפשות ושיעור אחד ורבנן נפשת כתיב
[678] ספרא (אמור ב ד) לאביו ולאמו לא יטמא מטמא הוא למת מצוה
[679] ספרא (אמור ב ה) ומן המקדש לא יצא. עמהם אינו יוצא יוצא הוא אחריהם (אלא) הן ניכסין והוא נגלה הן נכסין והוא נגלה ויוצא עמהן עד פתח העיר דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר ומן המקדש לא יצאו אינו יוצא כל עיקר:
[680] ספרא (ב ו) ומנין אם עבד עבודתו כשירה תלמוד לומר ולא יחלל את מקדש אלהיו הא כהן הדיוט שעבד אונן עבודתו פסולה.

ולא יחלל את מקדש - שאינו מחלל בכך את העבודה שהתיר לו הכתוב הא כהן הדיוט שעבד אונן חלל[682]:
(יד) וחללה - שנולדה מפסולית כהונה[683]:
(טו) ולא יחלל זרעו - הא אם נשא אחת מן הפסולות זרעו הימנה חלל מדין קדושתא כהונה[684]:
(יז) לחם אלהיו - מאכל אלהיו כלב סעודה קרויה לחם כמו (דניאל ה א) עבד לחם רב[קצ]:
(יח) כי כל איש אשר בו מום לא יקרב - אינו דין שיקרב כמו (מלאכי א ח) הקריבהו נא לפחתך[קצא]:
חרם - שחוטמו שקוע בין שתי העינים שכוחל שתי עיניו כאחת[685]:
שרוע - שאחד מאיבריו גדול מחברו עינו אחת גדולה ועינו אחת קטנה או שוקו אחת ארוכהה מחברתה[686]:
(כ) או גבן - שורצילו"ש בלע"ז [בעל גבות ארוכות] שגביני עיניו שערן ארוך ושוכב[687]:
או דק - שיש לו בעיניו דוק שקורין טיל"א [קרום] כמו (ישעיה מ כב) הנוטה כדוק[688]:
או תבלל - דבר המבלבל את העין כגון חוט לבן הנמשך מן הלבן ופוסק בסירא שהוא עוגל המקיף את השחור שקוראים פרוניל"א [אישון] והחוט הזה פוסק את העוגל ונכנס בשחור ותרגום תבלול חיליז לשון חלזון שהוא דומה לתולעת אותו החוט וכן כינוהו חכמי ישראל במומי הבכור חלזון נחשו עינב (בכורות לח א)[689]:
גרב וילפת - מיני שחין הם:
גרב - זו החרס שחין היבש מבפנים ומבחוץ[690]:
ילפת - היא חזזית המצרית ולמה נקראת ילפת שמלפפת והולכת עד יום המיתה והוא לח מבחוץ ויבש מבפנים ובמקום אחר קורא לגרב שחין הלח מבחוץ ויבש מבפנים שנאמר (דברים כח כז) ובגרב ובחרס כשסמוך גרב אצל חרס קורא לילפת גרב וכשהוא סמוך אצל ילפת קורא לחרס גרב כך מפורש בבכורות (מא א)[691]:
מרוח אשך - לפי התרגום מריס פחדינן שפחדיו מרוססים שביצים שלו כתותין פחדין כמו (איוב מ יז) גידי פחדיו ישורגו[692]:
(כא) כל איש אשר בו מום - לרבות שאר מומין[קצב]:
מום בו - בעוד מומו בו פסול הא אם עבר מומו כשר[693]:
לחם אלהיו - כל מאכלט קרוי לחם:
(כב) מקדשי הקדשים - אלו קדשי הקדשים:
ומן הקדשים יאכל - אלו קדשים קלים ואם נאמרו קדשי הקדשים למה נאמרו קדשים קלים אם לא

681

682 עי' ספרא (אמור פרשתא ב ו) ומנין אם עבד עבודתו כשירה תלמוד לומר ולא יחלל את מקדש אלהיו הא כהן הדיוט שעבד אונן עבודתו פסולה.

683 עי' ספרא (אמור ב ג) וחללה איזו היא חללה זו שנולדה מאחד מכל הפסולים:

684 עי' ילקוט שמעוני ויקרא (פרק כא רמז תרלא) ולא יחלל זרעו כהנת מתחלל כהן אינו מתחלל שנאמר ולא יחלל זרעו זרעו מתחלל ואין הוא מתחלל.????

685 עי' ספרא פרשת אמור (פרשתא ג ז ח) חוטמו בלום. חוטמו סולד. חוטמו נוטף מנין תלמוד לומר או חרום: אבא יוסי אומר איזהו החרום הכוחל שתי עיניו כאחת אמרו לו הפלגתה אע"פ שאין יכול לכחול שתי עיניו כאחת:

686 ??????עי' ספרא (אמור ג ט) שרוע שנשמטה ירכו. פיקה יוצא מגודלו. עקיבו יוצא לאחוריו. פרסתו רחבה כשל אווז מנין תלמוד לומר או שרוע:

687 עי' ספרא (אמור פרשתא ג יב) גבן שיש לו שני גבינים. אין לו גבינים או אין לו אלא גבין אחד. זהו גבן האמור בתורה. רבי דוסא אומר כל שגביניו שוכבים. ר' חנינא בן אנטיגנוס אומר כל שיש לו שתי גבים ושתי שדראות. דק. זה הדוק. חלזון נחש עיניו מנין תלמוד לומר או דק: (יג) ת

688 עי' הערה הקודמת.

689 עי' ספרא אמור (ג יג) תבלול לבן נכנס בשחור ושחור בלבן ר' יוסי אומר אין המומים בלבן. איזהו תבלול לבן פוסק בסירה ונכנס בשחור:

690 עי' ספרא אמור (ג טו) גרב זו החרס.

691 שם, ילפת זו חזזית מצרית.

692 שם, מרוח אשך. ר' ישמעאל אומר כל שנמרחו אשכיו. רבי עקיבא אומר כל שרוח באשכיו. חנניא בן אנטיגנוס אומר כל שמראיו חשוכים:

693 עי' ספרא (אמור ג ה) כל איש אשר בו מום מה תלמוד לומר. לפי שנאמר זרע אהרן אין לי אלא זרע אהרן. אהרן עצמו מנין תלמוד לומר כי כל איש (אשר בו מום) אין לי אלא בעל מום קבוע בעל מום עובר מנין תלמוד לומר כל אשר בו מום:

נאמרו הייתי אומר בקדשי הקדשים יאכל בעל מום שמצינו שהותרו לזר שאכל משה בשר המלואים אבל בחזה ושוק של קדשים קלים לא יאכל שלא מצינו זר חולק בהן לכך נאמרו קדשים קלים כך מפורש בזבחים (קא ב)[694]:

(כג) אך אל הפרכת - להזות שבע הזאותי שעל הפרכת[קצג]:

ואל המזבח - החיצון ושניהם הוצרכו להכתבכ ומפורש בתורת כהנים[695]:

ולא יחלל את מקדשי - שאם עבד עבודתול מחוללת להפסל[696]:

(כד) וידבר משה - המצוה הזאת[קצד]:

אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל - להזהיר בית דין עלמ הכהנים[697]:

פרק כב

(ב) וינזרו - אין נזירה אלא פרישה וכן הוא אומר (יחזקאל יד ז) וינזר מאחרי (ישעיה א ד) נזורו אחור יפרשו מן הקדשים בימי טומאתן[698]. דבר אחר וינזרו מקדשי בני ישראל אשר הם מקדישים לי ולא יחללו את שם קדשי סרס המקראנ ודרשהו[קצה].

אשר הם מקדשים לי - לרבות קדשי כהנים עצמן[699]:

(ג) כל איש אשר יקרב - אין קריבה זו אלא אכילה וכן מצינו שנאמרה אזהרת אכילת קדשים בטומאה בלשון נגיעה בכל קדש לא תגע (ויקרא יב ד) אזהרה לאוכל ולמדוה רבותינו מגזירה שוהס[700] ואי אפשר לומר שחייב על הנגיעה שהרי נאמר כרת על האכילה בצו את אהרן (ויקרא ז כ - כא) שתי כריתות זו אצל זו ואם על הנגיעה חייב לא הוצרך לחייבו על האכילה וכן נדרש בתורת כהנים וכי יש נוגע חייב אם כן מה תלמוד לומר יקרב משיכשר לקרב שאין חייבין עליו משום טומאה אלא אם כן קרבו מתיריוע[701] ואם תאמר שלש כריתות בטומאת כהנים למהפ כבר נדרשו במסכת שבועות אחת

---

[694] עי' ספרא אמור (ג ח) לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל. אם נאמר מקדשי הקדשים למה נאמר ומן הקדשים. ואם נאמר ומן הקדשים למה נאמר מקדשי הקדשים שאלו נאמר מקדשי הקדשים ולא נאמר מן הקדשים הייתי אומר קדשי קדשים שהותרו לזר מהם יאכל ומקדשים קלים לא יאכל צ"ל מן הקדשים. או אילו נאמר מן הקדשים ולא נאמר מקדשי הקדשים הייתי אומר מקדשים קלים יאכל ומקדשי קדשים לא יאכל צריך לומר מקדשי הקדשים וצריך לומר ומן הקדשים:

עי' זבחים קא ע"ב, מיתיבי לחם אלהיו מקדשי הקדשים ומן הקדשים יאכל אם נאמרו קדשי קדשים למה נאמר קדשים קלים ואם נאמרו קדשים קלים למה נאמר קדשי קדשים אילו לא נאמר קדשים קלים הייתי אומר קדשי קדשים הוא דאוכל שהרי הותרו לזר ולהן קדשים קלים לא יאכל ואילו לא נאמרו קדשי קדשים הייתי אומר בקדשים קלים יהא אוכל שהן קלים בקדשי קדשים לא יהא אוכל לכך נאמרו קדשי קדשים ולכך נאמר קדשים קלים קתני מיהא שהרי הותרו לזר ולהן לאו

[695] עי' ספרא אמור (ג? י) אם נאמר אל הפרכת למה נאמר אל המזבח. ואם נאמר אל המזבח למה נאמר אל המזבח הייתי אומר אל הפרוכת שהוא בפנים יהיה פסול אל המזבח שאינו בפנים לא יהיה פסול צריך לומר אל המזבח. ואילו נאמר אל המזבח ולא נאמר אל הפרוכת הייתי אומר אל המזבח שהוא כשר לעבודה יהיה פסול. פרוכת שאינה כשירה לעבודה לא יהיה פסול צריך לומר אל המזבח וצריך לומר אל הפרוכת:

[696] עי' ספרא פרשת אמור (פרק ג יא) ומנין אם עבד עבודתו פסולה תלמוד לומר ולא יחלל את מקדשי.

[697] עי' שם (אות יב) וידבר משה אל אהרן ואל בניו ואל כל בני ישראל הזהיר את אהרן על ידי הבנים ואת הבנים על ידי ישראל ואת הבנים זה על ידי זה:

[698] עי' ספרא (ד א) וידבר ה' אל משה לאמר דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו. אין נזירה אלא הפרשה וכן הוא אומר וינזרו מאחרי ויעל גילוליו ואומר נזורו אחור. וינזרו מקדשי בני ישראל על קדשי בני ישראל חייבים על פיגול נותר וטמא ואין חייבים על קדשי העכו"ם משום פיגול נותר וטמא. קדשי בני ישראל אין לי אלא קדשי בני ישראל קדשי עצמן מנין תלמוד לומר אשר הם מקדישים לי אני ה' לרבות את כולה:

[699] עי' הערה הקודמת.

[700] עי' זבחים לג ע"ב, אזהרה לאוכל בשר קודש דאיתמר אזהרה לאוכל בשר קודש מנין ריש לקיש אמר בכל קודש לא תגע רבי יוחנן אמר תני ברדלא אתיא טומאתו טומאתו מביאת מקדש מה להלן ענש והזהיר אף כאן ענש והזהיר טמא שנגע בקודש מדאפקה רחמנא בלשון נגיעה אזהרה לאוכל מדאיתקש קודש למקדש תניא כוותיה דריש לקיש בכל קודש לא תגע אזהרה לאוכל אתה אומר אזהרה לאוכל או אינו אלא לנוגע תלמוד לומר בכל קודש לא תגע ואל המקדש לא תבא מקיש קודש למקדש מה מקדש דבר שיש בו

[701] () ספרא פרשת אמור פרשתא ד

(ז) יכול יהיו חייבים עליו מיד תלמוד לומר אשר יקריב. אמר רבי אלעזר וכי יש נוגע חייב אם כן למה נאמר אשר יקרב עד שיכשר ליקרב. את שיש לו מתירים עד שיקרבו מתירים. את שאין לו

לכלל ואחת לפרט וכו' (שבועות ז א[702]):
וטמאתו עליו - וטומאת האדם עליו יכול בבשר הכתוב מדבר וטומאתו של בשר עליו ובטהור שאכל את הטמא הכתוב מדבר הרי כבר נאמר (ויקרא ז יט) והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל אלא על כרחך ממשמעו אתה למד במי שטומאתו פורחת ממנוצ הכתוב מדבר וזהו האדם שיש לו טהרה בטבילה[703]:
ונכרתה וגו' - יכול מצד זה לצד זה יכרת ממקומו ויתיישב במקום אחר תלמוד לומר אני ה' בכל מקום אני[704]:
(ד) מזרע אהרן - אין לי אלא זרעו גופו מנין תלמוד לומר והוא צרוע[705] שיכול הואיל ומקריב אונן יקריב צרוע וזב תלמוד לומר והוא[706]:
עד אשר יטהר - ביאת השמש או אינו אלא טבילה נאמר כאן וטהר ונאמר למטה וטהר (פסוק ז) ובא השמש וטהר מה להלן ביאת שמש אף כאן ביאת שמש[707]:
בכל טמא נפש - במי שנטמא במת[708]:
(ה) בכל שרץ אשר יטמא לו - בשיעור הראוי לטמאק בכעדשה[709]:
או באדם -ר במת[710]:
אשר יטמא לו - כשיעורו לטמאש וזהו כזית[קצו]:
לכל טומאתו - לרבות נוגע בזב וזבהת נדה ויולדת ובמצורע[711]:

מתירים עד שיקדש בכלי:
[702] תלמוד בבלי מסכת שבועות דף ז ע"א
אמר רבא שלש כריתות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לטומאה הכתובה בתורה סתם ואיני יודע מה היא הוי אומר טומאת קודש ואם אינו ענין לטומאת קודש דנפקא ליה מדרבי תנהו ענין לטומאת מקדש והאי מיבעי ליה לכדרבי אבהו דאמר רבי אבהו שלש כריתות בשלמים למה אחת לכלל ואחת לפרט ואחת לדברים שאינן נאכלין ולר"ש דאמר דברים שאינן נאכלין אין חייבין עליהן כרת משום טומאה לאיתויי חטאת הפנימית דס"ד אמינא הואיל
[703] () ספרא פרשת אמור פרשתא ד
(ח) וטומאתו עליו טומאת הגוף. יכול טומאת בשר תלמוד לומר וטומאתו עליו וטומאתו עליו לגזירה שוה מה טומאתו עליו נאמר להלן בטומאת הגוף דבר לא דבר בטומאת בשר דבר לא דבר בטומאת הבשר: (ט) רבי אומר ואיש טומאתו עליו בטומאת הגוף דבר לא דבר בטומאת בשר. רבי חייא אומר נאמרו קדשים לשם רבים ונאמר טומאת לשם יחיד הא מה אני מקיים טומאתו עליו בטומאת הגוף דבר לא דבר בטומאת הבשר אחרים אומרים לא דיבר אלא במי שהטומאה פורשת ממנו יצא הבשר שאין טומאה פורשת ממנו:

[704] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא ד
(י) ונכרתה הנפש ההיא. יכול מצד זה לצד זה ת"ל מלפני אני ה' בכל מקום אני:
[705] עי' ספרא פרשת אמור פרק ד
(א) זרע אהרן אין לי אלא זרע אהרן אהרן עצמו מנין תלמוד לומר והוא צרוע או זב. בקדשים לא יאכל
[706] לא מופיע בדפ"ר.
[707] עי' ספרא פרשת אמור פרק ד
: (ב) עד אשר יטהר. יכול עד שיבוא במים תלמוד לומר ובא השמש וטהר. ומה טהרה האמורה למטן ביאת שמש אף כאן ביאת שמש: (ג)
לא מופיע בדפ"ר.
[708] עי' ספרא פרשת אמור פרק ד
(ג) והנוגע בכל טמא נפש אין טמא נפש אלא במגע.
עי' תלמוד בבלי מסכת שבת דף סד ע"א
למידין ומשיבין מאי איכא למימר דמת נמי אפנויי מופנה מכדי מת אתקש לשכבת זרע דכתיב והנוגע בכל טמא נפש או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע וכתיב בשכבת זרע וכל בגד וכל עור בגד ועור
[709] עי' ספרא פרשת אמור פרק ד
אין לי אלא השרץ. מנין לרבות הנבילה תלמוד לומר בכל שרץ. אשר יטמא לרבות את השיעורים.
[710] עי' ספרא פרשת אמור פרק ד
אדם זה המת. טומאתו לרבות זבים וזבות נידות ויולדות. אין לי אלא ימי חומרן. ימי קולן מנין.

(ו) נפש אשר תגע בו - באחד מן הטמאיםא הללו[קצז]:
(ז) ואחר יאכל מן הקדשים - נדרש ביבמות[712] בתרומה שמותר לאכלהב בהערב השמש:
מן הקדשים - ולא כל הקדשים[קצח]:
(ח) נבלה וטרפה לא יאכל לטמאה בה - לענין הטומאה הזהיר כאןג שאם אכל נבלת עוף טהור שאין לה טומאת מגע ומשאד אלא טומאת אכילה בבית הבליעה אסור לאכול בקדשים[קצט] וצריך לומר וטרפה מי שיש במינו טרפה יצא נבלת עוף טמא שאין במינו טרפה[ר]:
(ט) ושמרו את משמרתי - מלאכול תרומהה בטומאת הגוף[713]:
ומתו בו - למדנו שהיא מיתהו בידי שמים[714]:
(י) לא יאכל קדש - בתרומה הכתוב מדבר שכל הענין דבר בה[715]:
תושב כהן ושכיר - תושבו של כהן ושכירוז לפיכך תושב זה נקוד פתח לפי שהוא דבוק ואיזהו תושב זה נרצע שהוא קנוי לו עד היובל ואיזהו שכיר זה קנוי קנין שנים שיוצא בשש בא הכתוב ולמדך כאן שאין גופו קנוי לאדוניו לאכול בתרומתו[716]:
(יא) וכהן כי יקנה נפש - עבד כנעני שקנויט לגופו[717]:
ויליד ביתו - אלו בני השפחות ואשת כהן אוכלת בתרומה מן המקרא הזה שאף היא קנין כספו[רא] ועוד למד ממקרא אחר (במדבר יח יא) כל טהור בביתך וגו' בספרי[718]:

---

711 עי' ספרא פרשת אמור פרק ד
תלמוד לומר לכל טומאתו. אשר יטמא לרבות בועל נידה. לו לרבות בולע נבלת עוף הטהור: עי' ספרא פרשת ויקרא דיבורא דחטאות פרק יג
: (ח) או כי יגע בטומאת אדם. אדם זה המת. בטומאת אדם זה טמא מת. טומאתו לרבות זבים ובזות נדות ויולדות אין לי אלא ימי חומרן ימי קולן מנין ת"ל לכל טומאתו. אשר יטמא לרבות בועל נדה. בה לרבות הבולע נבלת העוף הטהור:
712 עי' תלמוד בבלי מסכת יבמות דף עד ע"ב
כפרה אוכל בקדשים מנא לן אמר רבא אמר רב חסדא תלתא קראי כתיבי כתיב ולא יאכל מן הקדשים כי אם רחץ בשרו במים הא רחץ טהור וכתיב ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים וכתיב וכפר עליה הכהן וטהרה הא כיצד כאן למעשר כאן לתרומה כאן לקדשים ואיפוך אנא מסתברא תרומה
713 עי' תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף פג ע"א
למילף שכן פסול אוכל אין לו היתר במקוה הנך נפישן רבינא אמר חילול דרבים מחילול דרבים עדיף וכהן טמא שאכל תרומה טהורה מנלן דאמר שמואל מניין לכהן טמא שאכל תרומה טהורה שהוא במיתה בידי שמים דכתיב ושמרו את משמרתי ולא ישאו עליו חטא וגו' טהורה אין טמאה לא דאמר
714 עי' תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף פג ע"א
במיתה בידי שמים דכתיב ושמרו את משמרתי ולא ישאו עליו חטא וגו' טהורה אין טמאה לא דאמר שמואל אמר רבי אליעזר מניין לכהן טמא שאכל תרומה טמאה שאינו במיתה שנאמר ומתו בו כי יחללוהו
715 עי' תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף פג ע"ב
וזר שאכל את התרומה: אמר רב זר שאכל את התרומה לוקה אמרי ליה רב כהנא ורב אסי לרב לימא מר במיתה דכתיב וכל זר לא יאכל קדש אני ה' מקדשם הפסיק הענין מיתיבי ואלו הן שבמיתה זר האוכל את התרומה מתניתא אדרב קא רמית רב תנא הוא ופליג:
716 עי' ספרא פרשת אמור פרק ד
(יז) תושב זה קנוי קנין עולם. ושכיר זה קנוי קנין שנים. יאמר תושב מה תלמוד לומר שכיר אם הקנוי קנין עולם אינו אוכל. הקנוי קנין שנים יאכל. אילו כן הייתי אומר תושב זה קנוי קנין שנים וכשהוא אומר שכיר בא שכיר ולימד על התושב שהוא קנוי קנין עולם:
717 עי' ספרא פרשת אמור פרשתא ה
(א) מנין לכהן שנשא אשה וקנה עבדים שיאכלו בתרומה תלמוד לומר וכהן כי יקנה נפש קנין כספו הוא יאכל בו. מנין לאשה שקנתה עבדים ועבדים שקנו עבדים שיאכלו בתרומה שנאמר וכהן כי יקנה קנין אף קנינו שקנה קנין אוכל: (ב) יכול אפילו קנה עבד עברי יאכל בתרומה תלמוד לומר כסף יצא עבד עברי שאין כסף: (ג)
עי' ספרי פרשת קרח פיסקא ב
לכהן: כל טהור בביתך יאכל. למה נאמר והלא כבר נאמר כל טהור בביתך יאכל אותו ומה ת"ל כל טהור בביתך יאכלנו להביא את בת ישראל המאורסת לכהן שתהא אוכלת בתרומה. משמע מביא את הארוסה או אינו מדבר אלא בנשואה כשהוא אומר כל טהור בביתך יאכל אותו הרי נשואה אמורה הא מה ת"ל כל טהור בביתך יאכלנו להביא את בת ישראל המאורסת לכהן שתהא אוכלת בתרומה. משמע

(יב) לאיש זר - ללויי ולישראל[719]:
(יג) אלמנה וגרושה - מן האיש הזר[720]:
וזרע אין לה - ממנוכ[רב]:
ושבה - הא אם יש לה זרע ממנול אסורה בתרומה כל זמן שהזרעמ קיים[721]:
וכל זר לא יאכל בו - לא בא אלא להוציא את האונן שמותר בתרומה זרות אמרתי לך ולא אנינות[722]:
(יד) כי יאכל קדש -נ תרומה[723]:
ונתן לכהן את הקדש - דבר הראוי להיות קדשס שאינו פורע לו מעות אלא פירות של חולין והן נעשין תרומה[724]:
(טו) ולא יחללו וגו' - להאכילם לזרים[רג]:
(טז) והשיאו אותם - את עצמם יטענו עון באכלם את קדשיהם שהובדלו לשם תרומה וקדשו ונאסרו עליהם ואונקלוס שתרגם במיכלהון בסואבא שלא לצורךע תרגמו כן:
והשיאו אותם - זה אחד משלשה אתים שהיה רבי ישמעאל דורש בתורה שמדברים באדם עצמו וכן (במדבר ו יג) ביום מלאת ימי נזרו יביא אותו הוא יביא את עצמו וכן (דברים לד ו) ויקבור אותו בגיא הוא קבר את עצמו כך נדרש בספרי[725]:

מביא את הארוסה ומביא את תושב ושכיר ומה אני מקיים מקרא שמות יב תושב ושכיר לא יאכל בו תושב שאינו ברשותך אבל שכיר שהוא ברשותך יאכל בו ומה אני מקיים כל טהור בביתך יאכל אותו חוץ מתושב ושכיר או אף תושב ושכיר ת"ל עוד במקום אחר ויקרא כב תושב כהן ושכיר[718]

[719] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא ה

(ו) ובת כהן כי תהיה לאיש זר אין לי אלא לממזר מנין אפילו ללוי ולישראל תלמוד לומר לאיש זר. מנין אלמנה לכהן גדול גרושה וחלוצה לכהן הדיוט תלמוד לומר לאיש איש המאכיל:

[720] עי' הערה הקודמת.

[721] יבמות פז ע"א, תאכל בתרומה מת ולה הימנו בן תאכל בתרומה מת בנה מכהן לא תאכל בתרומה מת בנה מלוי לא תאכל במעשר מת בנה מישראל חוזרת לבית אביה ועל זו נאמר ושבה אל בית אביה כנעוריה מלחם אביה תאכל

[722] עי' תלמוד ירושלמי מסכת יבמות דף מג ע"ב

גמ' (ויקרא כב) איש איש לרבות את הערל. או איש איש לרבות את האונן. אמר רבי יוסי בן חנינה כתיב (שם) כל זר לא יאכל קודש. משום זרות אסרתי לך ולא אסרתי לך משום אנינה. ר' טיופה סמוקא

[723] עי' ספרא פרשת אמור פרק ו

למעוברת. מלחם אביה תאכל הא אינו מדבר אלא בקדשי הגבול: (ב) מנין לבת כהן שניסת לישראל ואח"כ אכלה תרומה וכן כהן שאכל תרומת חבירו יכול יהיו חייבים בחומש ת"ל וכל זר לא יאכל קודש ואיש כי יאכל קודש בשגגה יצאו אילו שאין זרים לה. איש פרט לקטן או יכול שאני מוציא בן תשע שנים ויום אחד ת"ל ואיש: (ג) כי יאכל אין אכילה פחותה מכזית. קודש. מה קודש האמור להלןעי' תלמוד בבלי מסכת כתובות דף כה ע"א

דאורייתא לא גזרינן ובתרומה דאורייתא לא אכול והא כתיב אשר לא יאכלו מקדש הקדשים מקדש הקדשים הוא דלא אכול הא בתרומה דאורייתא אכול ה"ק לא במידי דאיקרי קדש דכתיב וכל זר לא יאכל קדש ולא במידי דאיקרי קדשים דכתיב ובת כהן כי תהיה לאיש זר היא בתרומת הקדשים לא

[724] עי' ספרא פרשת אמור פרק ו

: (ה) מנין שאין משלמים מן השכחה ומן הפיאה ומן ההפקר ולא ממעשר ראשון שניטלה תרומתו ולא ממעשר שני שנפדו. תלמוד לומר ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי לעשות קדש שאין הקדש פודה את ההקדש דברי רבי מאיר. וחכ"א משלמים מכולם: (יש עוד ב' בספרא...)עי' תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף נד ע"א

מהו שיתחלל על הקרקע תרומה אינה משתלמת אלא מן החולין דרחמנא אמר ונתן לכהן את הקדש דבר הראוי להיות קדש חומשה מהו שישתלם שלא מן החולין מעשר אין מתחלל על האסימון

[725] עי' ספרי פרשת נשא פיסקא לב

זאת תורת הנזיר אחד נזיר ימים ואחד נזיר עולם. זאת לקרבן טהרה או אף לקרבן טומאה ת"ל ביום מלאת ימי נזרו לא אמרתי אלא במי שיש פסק לנזרו: יביא אותו. אחרים מביאים אותו והלא הוא מביא את עצמו. זה אחת משלשה אתים שהיה ר' ישמעאל דורש בתורה. כיוצא בו אתה אומר ויקרא כב והשיאו אותם עון אשמה וכי אחרים משיאים אותם והלא הם משיאים את עצמם. כיוצא בו אתה אומר דברים לד ויקבור אותו בגיא וכי אחרים קברו אותו והלא הוא קבר עצמו. אף כאן אתה אומר

(יח) נדריהם - הריפ עלי[726]:
נדבותם - הריצ זו[727]:
(יט) לרצנכם - הביאו דבר הראוי לרצות אתכם לפני שיהא לכם לרצון[דד] אפיימני"ט בלע"ז [פיוס] ואיזהו הראוי לרצון תמים זכר בבקר בכשבים ובעזים - אבל בעולת העוף אין צריך תמות וזכרות ואינו נפסל במום אלא בחסרון אבר[728]:
(כא) לפלא נדר - להפרישק בדיבורו[הה]:
(כב) עורת - שם דבר של מוסר עורון בלשון נקבה שלא יהא בו מום של עורת[729]:
או שבור - לאש יהיה:
חרוץ - ריס של עין שנסדק או שנפגם וכן שפתו שנסדקה או נפגמה[730]:
יבלת - ורוא"ה בלע"ז [יבלת]:
גרב - מין חזזית וכן ילפת[731] ולשון ילפת כמו (שופטים טז כט) וילפת שמשון שאחוזה בו עד יום מיתה שאין לה רפואה:
לא תקריבו - שלש פעמים להזהיר על הקדשן ועל שחיטתן ועל זריקת דמן[732]:
ואשה לא תתנו - אזהרת הקטרתן[733]:

יביא אותו הוא יביא את עצמו ואין אחרים מביאים אותו: (סליק פיסקא):עי' מדרש רבה במדבר פרשה י פסקה יז
ביום יביא ולא בלילה יביא אותו הוא יביא את עצמו ואין אחרים מביאין אותו זו אחת משלשה אתים שהיה רבי ישמעאל דורש בתורה והשיאו אותם עון אשמה וכי אחרים משיאים אותם והלא הם משיאין את עצמן כיוצא בו אתה אומר (דברים לד) ויקבור אותו בגיא וכי אחרים קברו אותו והלא הוא קבר את עצמו אף כאן אתה אומר יביא אותו הוא יביא את עצמו ואין אחרים מביאים אותו:

[726] עי' משנה מסכת קנים פרק א

(א) חטאת העוף נעשית למטה, וחטאת בהמה למעלה. עולת העוף נעשית למעלה, ועולת הבהמה למטה. אם שנה בזה ובזה, פסול. סדר קנים כך הוא, החובה אחד חטאת ואחד עולה. בנדרים ונדבות, כלן עולות. איזהו נדר, האומר הרי עלי עולה. ואיזהו נדבה, האומר הרי זו עולה. מה בין נדרים לנדבות, אלא שהנדרים, מתו או נגנבו, חיבים באחריותם. ונדבות, מתו או נגנבו, אין חיבים באחריותן:

[727] עי' הערה הקודמת.

[728] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא (ז ב)

את הציבור על כורחו. תמים זכר בבקר ובכשבים ובעזים. תמות וזכרות בבהמה ואין תמות וזכרות בעופות. יכול שיבש גפה ושניסמת עינה ושנקטעה רגלה. תלמוד לומר מן העוף ולא כל העוף:

[729] עי' ילקוט שמעוני ויקרא - פרק כא - רמז תרמב

לכהן. או גרב או ילפת (כתוב ברמז קפ"ד). עורת בין סומא בשתי עיניו בין סומא [אפילו] בעינו אחת.

[730] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא ז

(יב) חרוץ ריס של עיניו שניקב שנפגם. ושנסדק. שפתו שנקבה ושנפגמה ושנסדקה. חיטיו החיצונות שנפגמו ושנגממו ופנימיות שנעקרו. רבי חנניה בן אנטיגנוס אומר אין בודקים מן המתאימות ולפנים אף לא המתאימות:

[731] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא ג

(טו) גרב זו החרס. ילפת זו חזזית מצרית. מרוח אשדעי' ספרא פרשת אמור פרשתא ז

(יג) יבלת. זה בעל יבלת. גרב זה החרס. ילפת זה חזזית מצרית. כאן לא נאמר דק ותבלול ולהלן לא

ועי' בכורות מא ע"א וגרב לא והכתיב גרב באורייתא וחזזית לא והכתיב ילפת באורייתא ותניא גרב זה החרס ילפת זו חזזית המצרית ואמר ריש לקיש למה נקרא שמה ילפת שמלפפת והולכת עד יום המיתה בשלמא חזזית אחזזית לא קשיא כאן בחזזית המצרית כאן בחזזית דעלמא אלא גרב אגרב קשיא גרב אגרב נמי לא קשיא הא בלח הא ביבש לח איתסי יבש לא מיתסי ולח מיתסי והכתיב יככה ה' בשחין מצרים וגו' ומדכתיב ובחרס הרי גרב לח אמור וקאמר אשר לא תוכל להרפא אלא תלתא הוו דקרא יבש בין מבפנים בין מבחוץ דמתני' לח מבחוץ ומבפנים דמצרים יבש מבפנים ולח מבחוץ דכתיב ויהי שחין (פורח אבעבועות) [אבעבועות פורח] באדם

[732] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא ז

: (ד) לא תקריבו. אם משום בל תשחט הרי בל תשחט אמור למטה הא אינו אומר כן לא תקריבו אלא משום בל תקדיש: (ה) מיכן אמרו המקדיש בעל מום למזבח עובר משום חמשה דברים משום בל תקדיש משום בל תשחט ובל תזרק את הדם. ובל תקטיר את כל החלב ובל תקטיר מקצתו. רבי יוסי ברבי יהודה אומר אף משום בל תקבל את הדם. כי לא לרצון יהיה לכם מלמד שאין מרצים: (ו

[733] עי' ספרא פרשת אמור פרק ז

(כג) שרוע - אבר גדול מחבירו[734]:
וקלוט - פרסותיות קלוטות[735]:
נדבה תעשה אתו - לבדק הבית[736]:
ולנדר - למזבח[רו]:
לא ירצה - איזהו הקדש בא לרצות הוי אומר זהא הקדש המזבח[737]:
(כד) ומעוך וכתות ונתוק וכרות - בביצים או בגיד[738]:
מעוך - ביציו מעוכין ביד[רז]:
כתות - כתושים יותר ממעוך[רח]:
נתוק - תלושין ביד עד שנפסקו חוטים שתלויים בהן אבל נתונים הם בתוך הכיס והכיס לא נתלש[רט]:
וכרות - כרותין בכלי ועודן בכיס[ר]:
ומעוך - תרגומו ודימריס זה לשונו בארמית לשון כתישה:
וכתות - תרגומו ודירסיס כמו (עמוס ו יא) הבית הגדול רסיסים בקיעות דקות וכן (שבת פ ב) קנה המרוסס:
ובארצכם לא תעשו - דבר זה לסרס שום בהמה וחיה ואפילו טמאהב לכך נאמר בארצכם לרבות כל אשר בארצכם[739] שאי אפשר לומר לא נצטוו על הסרוס אלא בארעג שהרי סרוס חובת הגוף הוא וכל חובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחוצה לארץ[740]:
(כה) ומיד בן נכר - נכרי שהביא קרבן ביד כהן להקריבו לשמים לא תקריבו לו בעל מומד ואף על פי שלא נאסרו בעלי מומין לקרבן בני נח אלא אם כן מחוסרי אבר זאת נוהגת בבמה שבשדות אבל על המזבח שבמשכן לא תקריבוה[741] אבל תמימה תקבלו מהם לכך נאמר למעלה איש איש (לעיל פסוק יח)

(ד) ואשה לא תתנו מהם אלו החלבים. לא תתנו אין לי אלא כולם מנין אף מקצתם תלמוד לומר מהם אף מקצתם. על המזבח זה הדם. לה' לרבות שעיר המשתלח:

[734] עי' תלמוד בבלי מסכת בכורות דף מ ע"א
שרוע שנשתרבב לו יריכו
עי' ספרא פרשת אמור פרשתא ג
(ט) שרוע שנשמטה יריכו. פיקה יוצא מגודלו. עקיבו יוצא לאחוריו. פרסתו רחבה כשל אווז מנין תלמוד לומר או שרוע: (

[735] עי' ספרא פרשת אמור פרק ז
(ו) וקלוט פרסת רגלו דומה לשל סוס. פרסת רגלו דומה לשל חמור.

קלוט שרגליו קלוטות כשל חמור וכשל סוס

[736] עי' ספרא שם.

[737]

(ו) ומנין אף לנדר תלמוד לומר ולנדר. יכול על המזבח תלמוד לומר לא ירצה. אין לי אלא נדר לנדבה מנין. תלמוד לומר ולנדר ולנדבה לא ירצה. רבי אומר ממקומו הוא מוכרע שנאמר ולנדר לא ירצה. ואיזה קודש מרצה זה קודש מזבח תלמוד לומר ונרצה לו:

[738]

פרסת רגלו דומה לשל סוס. פרסת רגלו דומה לשל חמור. נדבה תעשה אותו לבדק הבית. ומנין אף
(ט) ומעוך וכתות ונתוק וכרות כלם בביצים דברי רבי יהודה. ר"א אומר כלן בגיד. רבי יוסי אומר מעוך וכתות בבצים נתוק וכרות בגיד:

[739] עי' תלמוד בבלי מסכת חגיגה דף יד ע"ב
שלום שאלו את בן זומא מהו לסרוסי כלבא אמר להם ובארצכם לא תעשו כל שבארצכם לא תעשו שאל

[740] עי' תלמוד בבלי מסכת יבמות דף ו ע"ב
נתן לחלק דתניא הבערה ללאו יצתה דברי ר' יוסי רבי נתן אומר לחלק ואמר רבא תנא מושבות קא קשיא ליה מושבות מה ת"ל מכדי שבת חובת הגוף היא וחובת הגוף נוהגת בין בארץ בין בחוץ לארץ מושבות דכתב רחמנא בשבת למה לי משום רבי ישמעאל אמר תלמיד אחד לפי שנאמר וכי יהיה

[741] עי' ספרא פרשת אמור פרק ז
: (יב) מנין שאין מקבלים שקלים מן העכו"ם תלמוד לומר ומיד בן נכר לא תקריבו את הלחם אלהיכם מכל אלה. אין לי אלא תמידים שהם קרוים לחם שנאמר את קרבני לחמי לאשי שאר כל קרבנות הציבור מנין תלמוד לומר מכל אלה. מנין שהנקיבות בסירוס תלמוד לומר כי משחתם בהם מום בם. רבי יהודה אומר בהם אין נקיבות בסירוס. כי משחתם בהם מום בם לא ירצו לכם. מלמד

לרבות את הנכרים שנודרים נדרים ונדבות כישראל[742]:
משחתם - חבולהון:
לא ירצו לכם - לכפרה עליכם[743]:
(כז) כי יולד - פרט ליוצא דופן[744]:
(כח) אתו ואת בנו - נוהג בנקבה שאסור לשחוט האם והבן או הבת ואינו נוהג בזכריםז ומותר לשחוט האב והבן [או האב והבת][745]:
אתו ואת בנו - אף בנו ואותו במשמע[ריא]:
(כט) לרצנכם תזבחו - תחלת זביחתכם הזהרו שתהא לרצון לכם ומהו הרצון[ריב]:
ביום ההוא יאכל - לא בא להזהיר אלא שתהא שחיטה על מנת כן אל תשחטוהו על מנת לאכלו למחר שאם תחשבו בו מחשבת פסול לא יהא לכם לרצון דבר אחר לרצונכם לדעתכם מכאן למתעסק שפסול בשחיטת קדשים ואף על פי שפרט בנאכלים לשני ימיםסט חזר ופרט בנאכלין ליום אחד שתהא זביחתן על מנת לאכלן בזמנן[746]:
(ל) ביום ההוא יאכל - לא בא להזהיר אלא שתהא שחיטה על מנת כן שאם לקבוע לו זמן אכילה כבר כתוב (ויקרא ז טו) ובשר זבח תודת שלמיו וגו'[747]:
אני ה' - דע מי גזר על הדבר ואל יקל בעיניך[ריג]:
(לא) ושמרתם - זוי המשנה[748]:

שאין מרצים:
עי' תמורה ז ע"א, ומיד בן נכר לא תקריבו זו היא קבלת הדם שאמר רבי יוסי ברבי יהודה ולתנא קמא האי לא תקריבו למה לי מיבעי ליה להאי ס"ד אמינא הואיל ולא נצטוו בני נח אלא על מחוסר אברים לא שנא במזבח דידהו ולא שנא במזבח דידן קא משמע לן:
742 חולין יג ע"ב.
743 עי' ספרא בהערה 741.
744 חולין לח ע"ב, ספרא אמור ח.
745 עי' תלמוד בבלי מסכת חולין דף עח ע"ב
אביו קלל אמו קלל דברי ר' יאשיה ר' יונתן אומר משמע שניהם כאחד ומשמע אחד בפני עצמו עד שיפרוט לך הכתוב יחדו מאי חנניה ומאי רבנן דתניא אותו ואת בנו נוהג בנקבות ואינו נוהג בזכרים חנניה אומר נוהג בין בזכרים ובין בנקבות מ"ט דרבנן דתניא יכול יהא אותו ואת בנו נוהג בין בזכרים ובין בנקבות ודין הוא חייב כאן וחייב באם על הבנים מה כשחייב באם על הבנים בנקבות ולא בזכרים אף כשחייב כאן בנקבות ולא בזכרים לא אם אמרת באם על הבנים שכן לא עשה בה מזומן עי' ספרא פרשת אמור פרשתא ח
עד שישחוט שניהם ובנו תלמוד לומר או שה או זה או זה: (יא) יכול יהא אותו ואת בנו נוהג בזכרים כבנקיבות. ודין הוא חייב כאן וחייב באם על הבנים. מה אם על הבן לא עשה בו את הזכרים כנקיבות אף כאן לא נעשה בו את הזכרים כנקיבות: (יב) לא אם אמרת באם על הבנים שלא עשה בו את
עי' ספרא פרשת אמור פרק ח
(א) אחר שריבה הכתוב זכיתי לדין חייב כאן וחייב באם על הבנים. מה אם על הבן לא עשה בו את הזכרים כנקיבות. (ב) אם נפשך לומר אותו ואת בנו את שבנו כרוך אחיו. יצא זכר שאין בנו כרוך אחריו: (ג) אותו ואת בנו אין לי אלא אותו ואת בנו. אותו ואת אמו מנין. תלמוד לומר לא תשחטו הרי כאן שנים: (ד) הא כיצד את שבא אחד ושחט את הפרה ובא אחר ושחט את אמה ובא אחר ושחט את בתה. שנים האחרונים חייבים. אותו ואת בנו ולא אותם ואת האחים. כיצד חמשה אחים ואחר כך שחט את האם אינו חייב אלא אחת אבל שחט את האם ואחר כך חמשה אחרים חייב על כל אחת ואחת: (ה) אותו ואת בנו ולא אותה ואת אם אמה כיצד שחטה ואת אם אמה שכן הוא ראשי ואחר כך שחט את האמצעי סופג את הארבעים. סומכוס אומר משום רבי מאיר סופג שמונים. שחטה ואת אמה ואת אם אמה סופג שמונים: (ו) אותו ואת בנו ולא אותה ואת בת בתה כיצד שחטה ואת בת בתה שכן
746 עי' ספרא פרשת אמור פרק ט
(א) וכי תזבחו זבח תודה לה' לרצונכם תזבחו ביום ההוא יאכל שאין ת"ל. אלא אם אינו אינן לאכילה תניהו ענין לזביחה. אף תחילת זביחתו לא תהיה אלא על מנת לאכול ליום אחד: (ב) אין לי אלא
747 עי' הערה הקודמת.
748 ספרא פרשת אמור פרק ט
: (ג) ושמרתם זו משנה ועשיתם זו המעשה וכל שאינו במשנה אינו במעשה. ושמרתם את מצות ה' ועשיתם אותם ליתן שמירה ועשייה במצות.

ועשיתם - זה המעשה[749]:

(לב) ולא תחללו - לעבור על דברי מזידין[750] ממשמע שנאמר ולא תחללו מה תלמוד לומר ונקדשתיל מסור עצמך וקדש שמי יכול ביחיד תלמוד לומר בתוך בני ישראל וכשהוא מוסר עצמו ימסור עצמו על מנת למות שכל המוסר עצמו על מנת הנס אין עושין לו נס שכן מצינו בחנניה מישאל ועזריה שלא מסרו עצמן על מנת הנס שנאמר (דניאל ג יח) והן לא ידיע להוא לך מלכא די לאלהך לא איתנא פלחין וגו' מציל ולא מציל ידיע להוא לך וגו'[751]:

(לג) המוציא אתכם - על מנת כן[752]:

אני ה' - נאמן לשלם שכר[753]:

פרק כג

(ב) דבר אל בני ישראל וגו' מועדי ה' - עשה מועדות שיהיו ישראל מלומדין בהם[754] שמעברים את השנהם על גליות שנעקרו ממקומם לעלות לרגל ועדיין לא הגיעו לירושלים[ר"ד]:

(ג) ששת ימים - מה ענין שבת אצל מועדות ללמדך שכל המחלל את המועדות מעלין עליו כאלו חלל את השבתות וכל המקיים את המועדות מעלין עליו כאלו קיים את השבתות[755]:

(ד) אלה מועדי ה' - למעלה מדבר בעבור שנה וכאן מדברנ בקדוש החדש[756]:

(ה) בין הערבים - משש שעותס ולמעלה[757]:

---

[749] עי' הערה הקודמת.

[750] תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מ/א

ואל יחלל שם שמים בפרהסיא איני והתניא כל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם מה היא רבה אומר זה המסתכל בקשת רב יוסף אומר זה העובר עבירה בסתר לא קשיא הא דמצי כייף ליצריה והא דלא מצי כייף ליצריה תנן התם אין מקיפין בחילול השם אחד שוגג ואחד מזיד מאי אין מקיפין אמר מר זוטרא שאין עושים כחנווני מר בריה דרבנא אמר לומר שאם היתה שקולה מכרעת:

[751] ( ) ספרא פרשת אמור פרק ט

(ד) ולא תחללו שומע אני ממשמע שנאמר ולא תחללו אמור קדש וכשהוא אומר ונקדשתי מסור את עצמך וקדש שמי. יכול ביחידי תלמוד לומר בתוך בני ישראל המרובים: (ה) מיכן אמרו כל המוסר עצמו על מנת לעשות לו נס אין עושים לו נס. ושלא לעשות לו נס עושין לו נס. שכן מצינו בחנניא מישאל ועזריה שאמרו לנבוכדנצר לא חשחין אנחנא על דנא פתגם להתבותך. הן איתי אלהנא די אנחנא פלחין יכיל לשיזבותנא מן אתון נורא יקידתא ומן ידך מלכא ישיזיב. והן לא ידיע ליהוי לך מלכא דלאלהך לית אנן פלחין ולצלם דדהב דהקמת לא סגדין. וכשתפס מריינוס את פפוס ואת לוליינוס אחיו בלידקיא אמר להם אם אתם מעמן של חנניה מישאל ועזריה יבוא אליכם ויציל אתכם מידי ואמרו לו חנניה מישאל ועזריה כשרים היו. ונבוכדנצר היה הגון שיעשה נס על ידו אבל אתה מלך רשע אתה. ואין אתה הגון שיעשה נס על ידך. ואנו מחוייבי מיתה (עד) לשמים ואם אין אתה הורגינו. הרבה מזיקים לפני המקום הרבה דובים הרבה אריות הרבה נמרים הרבה נחשים שרפים הרבה עקרבים שיפגעו בנו אלא סוף שהמקום עתיד לתבוע דמינו מידך. אמרו לא נסע משם עד שבאו עליו דיופלי מרומי והוציאו את מוחו בבקעיות:

[752] ( ) ספרא פרשת אמור פרק ט

(ו) המוציא אתכם מארץ מצרים. על תנאי הוצאתי אתכם מארץ מצרים על תנאי שתמסרו עצמיכם לקדש את שמי.

[753] ספרא אמור ט ג.

[754]

ספרא פרשת אמור פרשתא ט

(א) ומנין שמעברים את השנה על הגליות שגלו ועדין לא הגיעו תלמוד לומר בני ישראל מועדי ה' עשה את המועדות שיעשו אותם כל ישראל: (ב) ה

[755] ספרא פרשת אמור פרשתא ט

(ז) ומה ענין שבת לענין מועדות אלא ללמד שכל המחלל את המועדות מעלים עליו כאלו חילל את השבתות. וכל המקיים את המועדות מעלים עליו כאילו קיים את המועדות ואת השבתות:

[756]

ספרא פרשת אמור פרק י

(א) למעלן הוא מדבר בעיבור שנה וכאן הוא מדבר בקידוש חדש. נראה בעליל או שבאו עדים והעידו לפניהם ולא הספיקו לומר מקודש עד שחשיכה מנין שהוא מעובר תלמוד לומר אשר תקראו אותם במועדם אם קריתם אתם מועדיי ואם לאו אינן מועדיי: (ב) קידשוהו שלא בעדים. או שבאו העדים

[757] עי' ספרא פרשת אמור פרק יא

פסח לה' - הקרבתע קרבן ששמו פסח[רטו]:

(ח) והקרבתם אשה וגו' - הם המוספין האמורים בפרשת פנחס ולמה נאמרו כאן לומר לך שאין המוספין מעכבין זה את זה[758]:

והקרבתם אשה לה' - מכל מקום אם אין פרים הבא אילים ואם אין פרים ואילים הבא כבשים[759]:

שבעת ימים - כל מקום שנאמר שבעת שם דבר הוא שבוע של ימיםפ שטיינ"א בלע"ז [קבוצה של שבעה ימים רצופים] וכן כל לשון שמונת ששת חמשת שלשת[רטז]:

מלאכת עבדה - אפילו מלאכות החשובות לכם עבודה וצורך שיש חסרון כיס בבטלה שלהן כגון דבר האבד כך הבנתי מתורת כהנים דקתני יכול אף חולו של מועד יהא אסור במלאכת עבודהצ וכו'[760]:

(י) ראשית קצירכם - שתהא ראשונהק לקציר[ריז]:

עמר - עשירית האיפה כך היתהר שמה כמו (שמות טז יח) וימודו בעומר:

(יא) והניף - כל תנופה מוליך ומביא מעלה ומורידש מוליך ומביא לעצור רוחות רעות מעלה ומוריד לעצורת טללים רעים[761]:

לרצנכם - אם תקריבו כמשפט זה יהיו לרצון לכם[ריח]:

ממחרת השבת - ממחרת יום טוב הראשון של פסח שאם אתה אומר שבת בראשיתא אי אתהב יודע איזהו[762]:

(יב) ועשיתם כבש - חובה לעומרג הוא בא:

(יג) ומנחתו - מנחתד נסכיו:

שני עשרנים - כפולה היתה:

ונסכה יין רביעית ההין - אף על פי שמנחתו כפולה אין נסכיו כפולים[763]:

(א) ובחודש הראשון בארבעה עשר יום לחודש בין הערבים. יכול משתחשך תלמוד לומר יום. אי יום יכול משתי שעות תלמוד לומר בין הערבים. מה בין הערבים מיוחד משפנה יום. אף יום משפנה יום משש שעות ולמעלה ואע"פ שאין ראייה לדבר זכר לדבר. אוי לנו כי פנה יום כי נטו צללי ערב: (ב) יש עוד מקורות , אבל זה כאן

758 מנחות מט ע"א, אבל לא כתוב שזה מבוסס על הפסוק.

759 ספרא אמור יא ה, והקרבתם אשה לה' שבעת ימים מנין אם אין לך פרים הבא אילים. ואם אין לך אילים הבא כבשים. ואם אין לך בטהרה. הבא בטומאה. ת"ל והקרבתם אשה לה' שבעת ימים יקריבו אשה לה' מכל מקום:

760 עי' ספרא פרשת אמור פרשתא יב

מקדשו במאכל ובמשתה ובכסות נקייה: (ה) וכל מלאכת עבודה לא תעשו הרי זה בא ללמד על ימי מועד שהם אסורים במלאכה: (ו) יכול יהיו אסורים במלאכת עבודה ת"ל הוא אסור במלאכת עבודה ואין ימי מועד אסורים במלאכת עבודה דברי רבי יוסי הגלילי: (ז) רבי עקיבא אומר מה ת"ל אלה

761 עי' תלמוד בבלי מסכת סוכה דף לז ע"ב

תנן התם שתי הלחם ושני כבשי עצרת כיצד הוא עושה מניח שתי הלחם על גבי שני הכבשין ומניח ידו תחתיהן ומניף ומוליך ומביא מעלה ומוריד שנאמר אשר הונף ואשר הורם אמר רבי יוחנן מוליך ומביא למי שהארבע רוחות שלו מעלה ומוריד למי שהשמים והארץ שלו במערבא מתנו הכי אמר רבי חמא בר עוקבא אמר רבי יוסי ברבי חנינא מוליך ומביא כדי לעצור רוחות רעות מעלה ומוריד כדי לעצור טללים רעים אמר רבי יוסי בר אבין ואיתימא רבי יוסי בר זבילא זאת אומרת

762 עי' ספרא פרשת אמור פרק יב

(א) וספרתם לכם כל אחד ואחד. ממחרת השבת ממחרת יום טוב. יכול ממחרת שבת בראשית. אמר ר' יוסי ברבי יהודה כשהוא אומר עד ממחרת השבת בשביעית תספרו חמשים יום כל ספירתם לא יהיה אלא חמשים יום: (ב) אם אומר את ממחרת שבת בראשית פעמים שאתה מונה חמשים ואחד חמשים ושתים חמשים ושלש חמשים וארבעה חמשים וחמשה חמשים וששה. הא מה אני מקיים ממחרת השבת ממחרת יו"ט: (ג) ר' יהודה בן בתירה אומר ממחרת השבת. ממחרת יו"ט. יכול ממחרת שבת בראשית כשהוא אומר שבעה שבועות תספור לך ספירה שהיא תלויה בב"ד יצאה שבת בראשית שאינה תלויה בב"ד שספירתה בכל אדם: (ד) ר' יוסי אומר ממחרת השבת ממחרת יו"ט. יכול ממחרת שבת בראשית וכי נאמר מחחרת שבת בפסח והלא לא נאמר אלא ממחרת שבת והלא כל השנה מליאה שבתות צא וחשוב מאיזו שבת נאמר כאן ממחרת שבת ונאמר למטה ממחרת שבת. מה מחרת שבת אמור למטן רגל ותחילת רגל אף ממחרת שבת אמור כאן רגל ותחילת רגל: (ה) ר"ש בן אלעזר

763 עי' תלמוד בבלי מסכת מנחות דף פט ע"ב

כבש הבא עם העומר: תנו רבנן ומנחתו שני עשרונים לימד על כבש הבא עם העומר שמנחתו כפולה יכול כשם שמנחתו כפולה כך יינו כפול תלמוד לומר ונסכו יין רביעית ההין יכול לא יהא יינו כפול שאינו נבלל עם מנחתו אבל יהא שמנו כפול שנבלל עם מנחתו ת"ל ונסכו כל נסכיו לא יהו אלא

(יד) וקלי - קמח עשוי מכרמל רך שמייבשין אותו בתנור[764]:
וכרמל - הן קליות שקורין גרניד"ש [שבולים]:
בכל משבתיכם - נחלקו בו חכמי ישראל יש שלמדו מכאן שהחדש נוהג בחוצה לארץ ויש אומרים לא בא אלא ללמד שלא נצטוו על החדש אלא לאחר ירושה וישיבה משכבשו וחלקו[765]:
(טו) ממחרת השבת - ממחרת יום טוב[766]:
תמימת תהיינה - מלמד שמתחיל ומונה מבערב שאם לא כן אינן תמימות[767]:
(טז) השבת השביעת - כתרגומו שבועתאה שביעתא:
עד ממחרת השבת השביעת תספרו - ולא עד בכלל והן ארבעים ותשעה יום[768]:
חמשים יום והקרבתם מנחה חדשה לה' - ביום החמשים תקריבוהו ואומר אני זהו מדרשו אבל פשוטו עד ממחרת השבת השביעית שהוא יום חמשים תספרו ומקרא מסורס הוא[769]:
מנחה חדשה - היא המנחה הראשונה שהובאה מן החדש ואם תאמר הרי קרבה מנחת העומר אינה כשאר כל המנחות שהיא באהז מן השעורים[770]:
(יז) ממושבתיכם - ולא מחוצה לארץ[771]:
לחם תנופה - לחם תרומה המורם לשם גבוהה וזו היא המנחה החדשה האמורה למעלה[ריט]:
בכורים - ראשונה לכל המנחות אף למנחת קנאות הבאה מן השעוריםסט לא תקרב מן החדש קודם לשתי הלחם[רכ]:
(יח) על הלחם - בגלל הלחם חובהי ללחם[רכא]:
ומנחתם ונסכיהם - כמשפט מנחה ונסכים המפורשים בכל בהמה בפרשת נסכים (במדבר טו ד - י) שלשה עשרונים לפר ושני עשרונים לאיל ועשרון לכבש זו היא המנחה והנסכים חצי ההין לפר ושלישית ההין לאיל ורביעית ההין לכבש[רכב]:
(יט) ועשיתם שעיר עזים - יכול שבעת הכבשים והשעיר האמורים כאן הם שבעת הכבשים והשעיר האמורים בחומש הפקודים כשאתה מגיע אצל פרים ואילים אינן הסכ אמור מעתה אלו לעצמן ואלו לעצמן אלו קרבו בגלל הלחם ואלו למוספין[רכג]:

רביעית מאי תלמודא אמר רבי אלעזר כתיב ונסכה וקרינן ונסכו כיצד נסכה דמנחה כנסכו דיין מה יין רביעית אף שמן נמי רביעית אמר רבי יוחנן אשם מצורע ששחטו שלא לשמו טעון נסכים שאם אי אתה אומר כ

[764] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא י
(ט) אילו אומר קלי וכרמל לא תאכלו יכול אף הקטניות בכלל ת"ל לחם. אין לי אלא חיטים שקרוים לחם שנאמר ממושבותיכם תביאו לחם תנופה. ומנין לרבות שעורים וכוסמים ושיבולת שועל ושיפון תלמוד לומר וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה:
[765]

עי' תלמוד בבלי מסכת קידושין דף לז ע"א
הכלאים דהלכתא גמירי לה אף על גב דאיכא למימר חובת קרקע היא אבל חדש בארץ אין בחוץ לארץ לא מאי טעמא מושב מושב לאחר ירושה וישיבה משמע ואתא ר"א למימר אף חדש נוהג בין בארץ בין בחוץ לארץ מאי טעמא מושב בכל מקום שאתם יושבים או דלמא לקולא פליג וה"ק תנא קמא
[766] עי' ליעל פסוק יא.
[767] עי' ספרא פרשת אמור פרק יב
(ו) מיום הביאכם תספרו יכול יקצור ויביא ויספור אימתי שירצה ת"ל מהחל חרמש בקמה תחל לספור. אי מהחל חרמש יכול יקצור ויספור ויבא אימתי שירצה ת"ל מיום הביאכם תספרו אי מיום הביאכם יכול יקצור ביום ויספור ביום ויביא ביום ת"ל שבע שבתות תמימות תהיינה. אימתי הם תמימות בזמן שמתחיל בערב. יכול יקצור בלילה ויספור בלילה ויביא בלילה ת"ל מיום הביאכם. אין הבאה אלא ביום הא כיצד קצירה וספירה בלילה והבאה ביום:
[768] עי' ספרא פרשת אמור פרק יב
ום: (ח) תספרו חמשים יום יכול יספור חמשים ויקדש חמשים ואחד ת"ל שבע שבתות תמימות תהיינה. אי שבע שבתות תמימות תהיינה יכול יספור ארבעים ושמונה ויקדש יום ארבעים ותשעה ת"ל תספרו חמשים יום הא כיצד מנה ארבעים ותשעה וקדש יום חמשים כיובל: (ט) והק
[769] עי' הערה הקודמת.??
[770] עי' ספרא פרשת אמור פרק יב
ל: (ט) והקרבתם מנחה חדשה לה' שתהא חדשה לכל המנחות אין לי אלא מנחת חטים מנחת שעורים מנין כשהוא אומר וביום הביכורים בהקריבכם מנחה חדשה לה' בשבועותיכם אם אינו ענין למנחת חטים תנהו ענין למנחת שעורים:
[771] ספר א אמור יג.

(כ) והניף הכהן אתם תנופה - מלמד שטעונין תנופה מחיים יכול כולם תלמוד לומר על שני כבשים[772]:

קדש יהיו - לפי ששלמי יחיד קדשים קלים הוזקק לומר בשלמי צבור שהם קדשי קדשים[רכד]:

(כב) ובקצרכם - חזר ושנה לעבור עליהם בשני לאוין אמר רבי אבדימס ברבי יוסף מה ראה הכתוב ליתנה באמצע הרגלים פסח ועצרת מכאן וראש השנה ויום הכפורים והחג מכאן ללמדך שכל הנותן לקט שכחה ופאה לעני כראוי מעלין עליו כאילו בנה בית המקדש והקריב קרבנותיו בתוכו[773]:

תעזב - הנח לפניהם והם ילקטו ואין לך לסייע לאחד מהם[774]:

אני ה' אלהיכם - נאמן לשלם שכר[רכה]:

(כד) זכרון תרועה - זכרון פסוקי זכרונות ופסוקי שופרותנ לזכור לכם עקידת יצחק שקרב תחתיו איל[775]:

(כה) והקרבתם אשה - המוספים האמורים בחומש הפקודים[רכו]:

(כז) אך - כל אכין ורקין שבתורה מיעוטין[776] מכפר הוא לשבים ואינו מכפר על שאינם שבים[777]:

(ל) והאבדתי - לפי שהוא אומר כרת בכל מקום ואיני יודע מה הוא כשהוא אומר והאבדתי למד על הכרת שאינו אלא אבדן[778]:

(לא) כל מלאכה וגו' - לעבור עליו בלאוין הרבה או להזהיר על מלאכת לילהס כמלאכת יום[רכז]:

(לה) מקרא קדש - קדשהו בכסות נקיה ובתפלהע ובשאר ימים טובים במאכל ובמשתה ובכסות נקיה ובתפלה[779]:

(לו) עצרת הוא - עצרתי אתכם אצלי כמלך שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים כיון שהגיע זמנן להפטר אמר בני בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד קשה עלי פרידתכם[רכח]:

כל מלאכת עבדה - אפילו מלאכה שהיא עבודה לכם שאם לא תעשוה יש חסרון כיס בדבר[רכט]:

---

[772] עי' ספרא פרשת אמור פרק יג

(ח) והניף הכהן אותם על לחם הביכורים תנופה לפני ה'. יכול יהיה הלחם מלמטן. ת"ל על שני כבשים אי על שני כבשים יכול לחם על גבי כבשים ת"ל על לחם הבכורים. עדין הדבר צריך מה מצינו בכ"מ הלחם מלמעלן אף כאן הלחם מלמעלן. רבי יוסי בן משולם אומר כבשים על גבי הלחם ומה אני מקיים על שני כבשים להוציא שבעה. חנינא בן עכינאי אומר מניח שתי הלחם בין ירכותיהם של כבשים ומניף ונמצא מקיים שתי מקראות הללו לחם על גבי כבשים וכבשים על גבי לחם אמר רבי לפני מלך בשר ודם אין עושין כך לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה עושין כן אלא מניח זה בצד זה ומניף: @

[773] עי' ספרא פרשת אמור פרק יג

(יב) ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך בקוצרך ולקט קצירך לא תלקט. א"ר אוורדימס ברבי יוסי וכי מה ראה הכתוב ליתנה באמצע הרגלים פסח ועצרת מיכן וראש השנה ויה"כ מיכן. אלא ללמד שכל מי שהוא מוציא לקט שכחה ופיאה ומעשר עני מעלים עליו כאילו בית המקדש קיים והוא מקריב קרבנותיו לתוכו. וכל מי שאינו מוציא לקט שכחה ופיאה ומעשר עני מעלים עליו כאילו בית המקדש קיים ואינו מקריב קרבנותיו לתוכו:

[774] עי' תלמוד ירושלמי מסכת פאה דף כ ע"א

אית דבעי משמעינא מן הדא תעזוב הנח לפניהם תבואה בקשה תלתן בעמיר תמרים במכבדות?????

[775] עי' תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טז ע"א

כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרוניכם לפני לטובה ובמה בשופר אמר רבי אבהו למה תוקעין בשופר של איל אמר הקדוש ברוך הוא תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק בן אברהם ומעלה אני עליכם כאילו עקדתם עצמכם לפני (ואמר) [אמר] רבי יצחק למה תוקעין – לא נ"ל

[776] ב"ר א יד

[777] עי' תוספתא מסכת יומא פרק ד

(י) חטאת אשם ומיתה ויוה"כ [כולן] אין מכפרין אלא עם התשובה שנאמר (ויקרא כב) אך בעשור וגו' אם שב מתכפר לו ואם לאו אין מתכפר לו ר"א אומר (שמות לד) ונקה מנקה

[778] עי' ספרא פרשת אמור פרק יד

בעצם היום הזה והאבדתי הרי זו עונש למלאכה: (ד) כי כל הנפש אשר לא תעונה בעצם היום הזה ונכרתה הרי זו עונש עינוי. והאבדתי מה תלמוד לומר לפי שהוא אומר כרת בכל מקום ואיני יודע מהו. כשהוא אומר והאבדתי לימד על הכרת שאין אלא אבדן.

[779] עי' ילקוט שמעוני ויקרא - פרק כג - רמז תרמח

ביום הראשון מקרא קדש קדשהו במאכל ובמשתה ובכסות נקיה

לא תעשו - יכול אף חולו של מועד יהא אסור במלאכת עבודה תלמוד לומר היא[רל]:
(לז) עלה ומנחה - מנחת נסכים הקריבהפ עם העולה[רלא]:
דבר יום ביומו - חוק הקצוב בחומשצ הפקודים[רלב]:
דבר יום ביומו - הא אם עבר יומו בטל קרבנו[780]:
(לט) אך בחמשה עשר יום תחגו - קרבן שלמים לחגיגה יכול תדחה את השבת תלמוד לומר אך הואיל ויש לה תשלומין כל שבעה[רלג]:
באספכם את תבואת הארץ - שיהא חדש שביעי זה בא בזמן אסיפה מכאן שנצטוו לעבר את השנים שאם אין העבור פעמים שהוא בא באמצע הקיץ או החורף[781]:
תחגו - שלמי חגיגה[רלד]:
שבעת ימים - אם לא הביא בזה יביא בזה יכול יהא מביאן כל שבעה תלמוד לומר וחגותם אותו יום אחד במשמע ולא יותר ולמה נאמר שבעה לתשלומין[רלה]:
(מ) פרי עץ הדר - עץ שטעם עצו ופריו שוה[782]:
הדר - הדר באילנו משנה לשנהק וזהו אתרוג[783]:
כפת תמרים - חסר וי"ו למד שאינה אלאר אחת[784]:
וענף עץ עבת - שענפיו קלועים כעבותות וכחבלים וזהו הדס העשוי כמין קליעה[785]:
(מב) האזרח - זהש אזרח[786]:
בישראל - לרבות את הגרים[787]:
(מג) כי בסכות הושבתי - ענני כבוד[788]:
פרק כד
(ב) צו את בני ישראל - זו פרשת מצות הנרות ופרשת ואתה תצוה לא נאמרה אלא על סדר מלאכת

---

[780] עי' & דבר יום ביומו מלמד שכל היום כשר למוספין. ביומו עבר זמנו אינו חייב באחריותו. יכול לא יהיו חייבים באחריות נסכים למחר ת"ל ומנחתם ונסכיהם ביום ומנחתם ונסכיהם למחר:

[781] עי' ספרא פרשת אמור פרק טו
(ו) באספכם את תבואת הארץ עבר את השנה שתיעשה החג באסיפת הפירות: (ז) יכול באסיפת כל ??
עי' תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף ז ע"א
ליה ראשון ואימא אייר בעינא אביב וליכא ואימא אדר בעינא רוב אביב וליכא מידי רוב אביב כתיב אלא אמר רב חסדא מהכא אך בחמשה עשר יום לחדש השביעי באספכם את תבואת הארץ איזהו חדש שיש בו אסיפה הוי אומר זה תשרי וקא קרי ליה שביעי ואימא מרחשון ומאי שביעי שביעי לאייר בעינא אסיף וליכא ואימא אלול ומאי שביעי שביעי לאדר בעינא רוב אסיף וליכא מידי רוב אסיף כתיב אלא אמר רבינא דבר זה מתורת משה רבינו לא למדנו מדברי קבלה למדנו ביום עשרים וארבעה

[782] עי' ספרא פרשת אמור פרק טז
ד: (ד) פרי עץ את שטעם עצו דומה לפריו זה אתרוג. בן עזאי אומר הדר הדר באילנו משנה לחברתה:

[783] עי' הערה הקודמת.

[784] עי' ספרא פרשת אמור פרק טז
מקדש: (ז) רבי ישמעאל אומר פרי עץ הדר אחד. וכפות תמרים אחד. וענף עץ עבות שלשה. וערבי נחל שתים. ואפילו שתי דליות ואחד שאין קטום רבי טרפון אומר אפילו שלשתן קטומים. רבי עקיבא אומר פרי הדר אחד וכפות תמרים אחד וענף עץ עבות אחד וערבי נחל אחד. הא כשם שלולב אחד ואתרוג אחד כך הדס אחד וערבה אחת. רבי אלעזר אומר יכול אף האתרוג יהיה עמהם בכלל אגודה. וכי נאמר פרי עץ הדר וכפות הא כיצד אתרוג לעצמו הללו אגודה לעצמם:
לא נ"ל.

[785] עי' ספרא פרשת אמור פרק טז
(ו) וענף עץ עבות את שענף עצן דומה לקליעה זה הדס וערבי נחל אין לי אלא של נחל של בעל ושל הרים מנין ת"ל וערבי נחל. אבא שאול אומר ערבי נחל שתים ערבה ללולב וערבה למקדש:

[786] (ט) אזרח זה אזרח. האזרח להוציא את הנשים. כל האזרח לרבות את הקטנים. בישראל לרבות גרים ועבדים משוחררים: (

[787] עי' הערה הקודמת.

[788] ספרא פרשת אמור פרק יז
(יא) למען ידעו דורותיכם כי בסוכות הושבתו את בני ישראל בהוציאי אותם מארץ מצרים. רבי אליעזר אומר סוכות ממש היו. רבי עקיבא אומר בסוכות ענני כבוד היו. רבי עקיבא אומר בסוכות ענני כבוד היו.

המשכן לפרש צורך המנורה וכן משמע ואתה סופף לצוות את בני ישראל על כך[רלו]:

שמן זית זך - שלשה שמנים יוצאים מן הזית הראשון קרוי זך והן מפורשים במנחות (פט א) ובתורת כהנים[789]:

תמיד - מלילה ללילה כמו עולת תמיד שאינה אלא מיום ליום[רלז]:

(ג) לפרכת העדת - שלפני הארון שהוא קרוי עדות[790] ורבותינו דרשו על נר מערבי שהוא עדות לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל[791] שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מתחיל ובהת היה מסיים[792]:

יערך אתו אהרן מערב עד בקר - יערוך אותו עריכה הראויה למדת כל הלילה[793] ושיערו חכמים חצי לוג לכל נר ונר והן כדאי אף ללילי תקופת טבת ומדה זו הוקבעה להם[794]:

(ד) המנרה הטהרה - שהיא זהב טהור דבר אחר על טהרה של מנורה שמטהרה ומדשנה תחלה מן האפר[795]:

(ו) שש המערכת - שש חלות המערכהא האחת[796]:

---

[789] עי' תלמוד בבלי מסכת מנחות דף פו ע"א

עליו משום בעל מום כיון דפסול כבעל מום דמי או דלמא אין בעל מום אלא בבהמה תיקו: משנה שלשה זיתים הן ובהן שלשה שלשה שמנים הזית הראשון מגרגרו בראש הזית וכותש ונותן לתוך הסל ר' יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון [חזר] וטוען בקורה ר' יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות השני מגרגרו בראש הגג וכותש ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון טוען בקורה ורבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות שלישי עוטנו בבית הבד עד שילקה ומעלהו ומנגבו בראש הגג כותש ונותן לתוך הסל רבי יהודה אומר סביבות הסל זה ראשון טוען בקורה רבי יהודה אומר באבנים זה שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות: גמרא איבעיא להו מגרגרועי' ספרא פרשת אמור פרשתא יג

צנונות. שמן זית מזיתו. מיכן אמרו ג' זיתים ובו שלשה שלשה שמנים הזית הראשון מגרגרו בראש הזית וכונסן לתוך הבד וטוחנו בריחים ונותנם בסלים וטוענם בקורה. והיוצא מהם ראשון פורקם וטוחנם שנייה היוצא מהם שני וחזר וטוחן זה שלישי. הראשון למנורה. והשאר למנחות: (ב) הזית השני מגרגרו בראש הגג וכונסו לתוך הבד וטוחנו בריחיים ונותנו בסלים. וטוענו בקורה והיוצא מהם ראשון פורקן וטוחנן שנים היוצא מהם שני. חזר וטחן וטען זה שלישי. הראשון למנורה והשאר למנחות: (ג) הזית השלישי עוטנו בבית הבד עד שילקה ומעלהו ועושהו תמרה בראש הגג כונסן לבית וטוחנן בריחים ונותנן בסלים וטוענן בקורה והיוצא מהם ראשון פורקן וטוחנן שניה היוצא מהם שני חזר וטחן וטען זה שלישי הראשון למנורה והשאר למנחות: (ד) רבי יהודה

[790] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא יג

אה: (ח) מחוץ לפרוכת העדות מה תלמוד לומר לפי שנאמר וישם את המנורה באהל מועד נוכח השולחן. ואיני יודע אם סמוכה לפרוכת ואם סמוכה לפתח. וכשהוא אומר מחוץ לפרוכת העדות באהל מועד מלמד שהיה סמוך לפרוכת יותר מן הפתח: ????????

[791] (ט) העדות עדות לכל באי העולם שהשכינה בישראל וכי צריכים לנר והלא כל ארבעים שנה שעשו ישראל במדבר לא צרכו לנר שנאמר כי ענן ה' על המשכן ואש תהיה לילה בו. אם כן למה נאמר העדות עדות לכל באי העולם שהשכינה בישראל:

[792] עי' תלמוד בבלי מסכת שבת דף כב ע"ב

לא הלכו אלא לאורו אלא עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל מאי עדות אמר רב זו נר מערבי שנותן בה שמן כמדת חברותיה וממנה היה מדליק ובה היה מסיים והא הכא כיון דקביעי נרות

[793] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא יג

: (יא) מערב ועד בוקר. תן להם מדתן שיהיו דולקים מערב ועד בוקר. ושלא תהיה להם עבודה מערב ועד בוקר אלא הם. תמי

[794] עי' תלמוד בבלי מסכת מנחות דף פט ע"א

בגימטריא תריסר הויין: שלשה ומחצה למנורה חצי לוג לכל נר: מנא הני מילי דתנו רבנן מערב עד בקר תן לה מדתה שתהא דולקת והולכת מערב עד בקר דבר אחר מערב עד בקר אין לך עבודה שכשירה מערב עד בקר אלא זו בלבד ושיערו חכמים חצי לוג מאורתא ועד צפרא איכא דאמרי מלמעלה למטה שיערו ואיכא דאמרי ממטה למעלה שיערו מאן דאמר ממטה למעלה שיערו התורה חסה על ממונן של ישראל ומאן דאמר ממעלה למטה שיערו אין עניות במקום עשירות:

[795] לא מצאתי אף א' מהפירושים בחז"ל אלא עי' עי' ספרא פרשת אמור פרשתא יג

ה: (יב) על המנורה הטהורה על טהרה של מנורה שלא יסמכם בקיסמים ובצרורות. יער

[796] עי' ספרא פרשת אמור פרק יח

השלחן הטהר - של זהב טהור דבר אחר על טהרו של שלחנ שלא יהיו הסניפין מגביהין את הלחם מעלג גבי השלחן[797]:
(ז) ונתת על המערכת - על כל אחת משתי המערכות היו שני בזיכי לבונה מלאד קומץ לכל אחת[798]:
והיתה - הלבונה הזאת:
ללחם לאזכרה - שאין מן הלחם לגבוה כלום אלא הלבונה נקטרת כשמסלקין אותו בכל שבת ושבת והיא לזכרון ללחם שעל ידה הוא נזכר למעלה כקומץ שהוא אזכרה למנחה[799]:
(ט) והיתה - המנחה הזאת שכל דבר הבא מן התבואה בכלל מנחה הוא[רלח]:
ואכלהו - מוסב על הלחם שהוא לשון זכר:
(י) ויצא בן אשה ישראלית - מהיכן יצא רבי לוי אומר מעולמוה יצא רבי ברכיה אומר מפרשה שלמעלה יצא לגלג ואמר ביום השבת יערכנוו דרך המלך לאכול פת חמה בכל יום או שמא פת צוננת של תשעה ימים בתמיה ומתניתא אמרה מבית דינו של משה יצא מחוייב בא ליטע אהלו בתוך מחנה דן אמרו לו מה טיבך לכאן אמר להם מבני דן אני אמרו לו (במדבר ב) איש על דגלו באותות לבית אבותם כתיב נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב עמד וגדף[800]:
בן איש מצרי - הוא המצריז שהרגו משה[801]:
בתוך בני ישראל - מלמדח שנתגייר[802]:
וינצו במחנה - על עסקי המחנה[803]:
ואיש הישראלי - זה שכנגדו שמיחה בוט מטע אהלו[804]:

קלקל: (ג) שתים מערכות יכול שמנה וארבע תלמוד לומר שש המערכת. אי שש המערכת יכול שש ושש ושש תלמוד לומר שתים עשרה. אי שתים עשרה יכול ד' וד' וד' תלמוד לומר שתים המערכות ושש המערכת הא עד שיאמרו ג' כתובים ואם לאו לא שמענו: (ד) על

797 עי' ספרא פרשת אמור פרק יח

נו: (ד) על השולחן הטהור על טהרו של שולחן. שלא יהו הסניפים מגביהים את הלחם מעל גבי השולחן. מיכן אמרו ארבעה סניפים של זהב היו שם מפוצלים מראשיהם שיהו סמוכים בהם. שנים לסדר זה ושנים לסדר זה. ועשרים ושמונה קנים בחצי קנה חלול י"ד לסדר זה וי"ד לסדר זה:

798 עי' ספרא פרשת אמור פרק יח

(ה) ונתת על המערכת. יכול מערכת אחת הריני דן נאמר כאן מערכת ונאמר להלן מערכת מה מערכת אמור להלן תופס שתים מערכות אף מערכת האמור כאן תופס שתים מערכות: (ו) לבונה זכה שתהא ברורה. והיתה ללחם. חובה ללחם. והיתה ללחם מלמד שהיתה מעכבת ומפגלת ופוסלת את הלחם. והיתה ללחם אינה על גבי לחם אלא נותנה לשני בזיכים שיש להם שולים ונתנם על גבי השלחן כדי שלא יבצעו את הלחם:

799 עי' ספרא פרשת אמור פרק יח

: (ז) לאזכרה. רבי שמעון אומר נאמרה כאן אזכרה ונאמרה להלן אזכרה. מה אזכרה אמורה להלן מלא הקומץ. אף כאן מלא הקומץ מלמד שהי' טעונה שני קמצים מלא הקומץ לסדר הזה ומלא הקומץ לסדר הזה: (ח????

800

מדרש רבה ויקרא פרשה לב פסקה ג
(ג) ויצא בן אשה ישראלית מהיכן יצא ר' לוי אמר יצא מעולמו כמד"א (ש"א י"ז) ויצא איש הבינים ר' ברכיה אמר מפרשה של מעלן יצא אמר כתיב ולקחת סלת ואפית אותה דרכו של מלך להיות אוכל פת חמה שמא צוננת כההיא דתנינן תמן לחם הפנים אין נאכל פחות מתשעה ולא יתר על י"א כיצד נאפה בערב שבת ונאכל בשבת לתשעה חל להיות יו"ט בערב שבת נאכל לעשרה שני ימים טובים של ר"ה נאכל לי"א כדאיתא בתנחומא תני ר' חייא מפרשת יוחסין יצא שבא ליטע אהלו במחנה דן אמרו לו מה לך ליטע אהלך במחנה דן אמר להם מבנות דן אני אמרו לו כתיב (במדבר ב) איש על דגלו באותות לבית אבותם ולא לבית אמותם נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב עמד וגדף:עי' ספרא פרשת אמור פרשתא יד

(א) ויצא בן אשה ישראלית מנין יצא מבית דינו של משה שבא ליטע אהלו בתוך מחנה דן. אמרו לו מה טיבך ליטע בתוך מחנה דן. אמר להם מבנות דן אני אמרו לו הכתוב אומר איש על דגלו באותות לבית אבותם יחנו בני ישראל נכנס לבית דינו של משה ויצא מחוייב ועמד וגידף. והוא בן איש מצרי אע"פ שלא היו ממזרים באותה השעה הוא היה כממזר. בתוך בני ישראל מלמד שנתגייר וינצו במחנה על עיסקי מחנה. בן הישראלית ואיש הישראלי זה שכנגדו: (ב) ויקוב בן האשה הישראלית את השם

801 במד"ר ט יד

802 עי' ספרא הערה 800.

803 עי' ספרא הערה 800.

(יא) ויקב - כתרגומו ופריש שנקב שם המיוחד וגדף והוא שם המפורש ששמע מסיני[805]:
ושם אמו שלמית בת דברי - שבחן של ישראל שפרסמה הכתוב לזו לומר שהיא לבדה היתה זונה[806]:
שלמית - דהות פטפטה שלם עלך שלם עלך שלם עליכון מפטפטת בדברים שואלת בשלום הכל[807]:
בת דברי - דברנית היתה מדברת עם כל אדם לפיכך קלקלה[רלט]:
למטה דן - מגיד שהרשע גורם גנאי לו גנאי לאביו גנאי לשבטו כיוצא בו (שמות לא ו) אהליאב בן אחיסמך למטה דן שבח לו שבח לאביו שבח לשבטו[808]:
(יב) ויניחהו - לבדו ולא הניחו מקושש עמו ששניהם היו בפרק אחד ויודעים היוי שהמקושש במיתה שנאמר (שמות לא יד) מחלליה מות יומת אבל לא פורש להסכ באיזו מיתה לכך נאמר (במדבר טו לד) כי לא פורש מה יעשה לו אבל במקלל הוא אומר לפרוש להם שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו[809]:
(יד) השמעים - אלו העדים[810]:
כל - להביא את הדיינים[811]:
את ידיהם - אומרים לו דמך בראשך ואין אנו נענשים במיתתךל שאתה גרמת לך[812]:
כל העדה - במעמד כל העדה מכאן ששלוחו של אדם כמותו[813]:
(טו) ונשא חטאו - בכרת כשאין התראה[814]:

---

[804] עי' ספרא הערה 800.
[805] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא יד
גדו: (ב) ויקוב בן האשה הישראלית את השם זה שם המפורש ששמע מסיני. ויקל
[806] עי' ילקוט שמעוני שמות - פרק ג - רמז קעב
ושאלה אשה משכנתה ר' אלעזר הקפר אומר ארבע מצות היו בידן של ישראל שאין העולם כלו כדאי להן. שלא נחשדו על העריות שנאמר ויצא בן אשה ישראלית להודיע שבחן של ישראל שלא היתה אלא זו בלבד ופרסמה הכתוב. ומפורש בקבלה גן נעול גל נעול גן נעול אלו הזכרים. גל נעול אלועי' מדרש תהילים מזמור קכב
ישראל שלא נטמאו במצרים בזנות. ומנין שלא נחשדו על העריות, שנאמר (ויקרא כד, י) ויצא בן האשה הישראלית. להודיע שבחן של ישראל שלא היה ביניהם אלא זו בלבד, ופרסמה הכתוב. ומפורש בקבלה, (שיר השירים ד, יב) גן נעול אחותי כלה. אלו הזכרים. גל נעול מעין חתום. אלו
[807] עי' ילקוט שמעוני ויקרא - פרק כד - רמז תרנז
הכתוב. ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן. שלומית רבי לוי אמר דהות פטפטה שלם עולך שלם עליכון. בת דברי ר' יצחק אמר שהביאה דבר על בנה. למטה דן גנאי לו גנאי לאמו גנאי למשפחתו
[808] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא יד
(ד) ויביאו אותו אל משה ולא הביאו המקושש עמו. ושם אמו שלומית בת דברי למטה דן. גנאי הוא לו וגנאי לאמו וגנאי לשמפחתו וגנאי לשבטו שיצא ממנו. וכנגדו אתה אומר ואתו אהליאב בן אחיסמך למטה דן חרש וחושב. שבח הוא לו ושבח לאביו ושבח למשפחתו ושבח לשבטו שיצא ממנו:
[809] עי' ספרא פרשת אמור פרשתא יד
שיצא ממנו: (ה) ויניחוהו במשמר ולא הניחו המקושש עמו ושניהם היו בפרק אחד ויודעים היו במקושש שהוא חייב מיתה שנאמר מחלליה מות יומת אבל לא היו יודעים באיזו מיתה ימות שנאמר כי לא פורש מה יעשה לו וכאן הוא אומר לפרוש להם על פי ה' מלמד שלא היו יודעים באיזו מיתה ימות שנאמר כי לא פורש מה יעשה לו וכאן הוא אומר לפרוש להם על פי ה' מלמד שלא היו יודעים אם חייב מיתה אם לאו:
[810] ספרא פרשת אמור פרק יט
(א) וסמכו השומעים את ידיהם. אילו העדים. כל השומעים אילו הדיינים את ידיהם ידי כל יחיד ויחיד:
[811] עי' הערה הקודמת.
[812] ספרא פרשת אמור פרק יט
(ב) ידיהם על ראשו. סומכים ידיהם עליו אומרים לו דמך בראשך שאתה גרמתה לכך:
[813] ספרא פרשת אמור פרק יט
(ג) כל העדה. וכי כל העדה רוגמתו א"כ למה נאמר העדה אילו עדים במעמד כל העדה.
אבל מש"כ ברש"י לא מצאתי
[814] עי' תלמוד בבלי מסכת פסחים דף צג ע"ב
קסבר מגדף היינו מברך השם וכתיב במברך את השם ונשא חטאו וגמר האי חטאו דהכא מחטאו דהתם מה להלן כרת אף כאן נמי כרת ????

(טז) ונקב שם - אינו חייב עד שיפרש את השם ולא המקלל בכינוי[815]:
ונקב - לשון קללה כמו (במדבר כג ח) מה אקב:
(יז) ואיש כי יכה - לפי שנאמר (שמות כא יב) מכה איש ומת אין לי אלא שהרג את האיש, אשה וקטן מנין, תלמוד לומר כל נפש אדם[816]:
(כ) כן ינתן בו - פירשו רבותינו שאינו נתינת מום ממש אלא תשלומי ממון שמין אותו כעבדם לכך כתוב בו לשון נתינה דבר הנתון מיד ליד[817]:
(כא) ומכה בהמה ישלמנה - למעלה דבר בהורג בהמה וכאן דבר בעושהנ בה חבורה[818]:
ומכה אדם יומת - אפילו לא הרגו אלא עשה בו חבורה שלא נאמר כאן נפש ובמכה אביו ואמו דבר הכתובס ובא להקישו למכה בהמה מה מכה בהמה מחיים אף מכה אביו ואמו מחיים פרט למכה לאחר מיתה לפי שמצינו שהמקללו לאחר מיתה חייב הוצרך לומר במכה שפטור ומה בבהמה בחבלה שאם אין חבלה אין תשלומין אף מכה אביו ואמו אינו חייב עד שיעשה בהם חבורה[819]:
(כב) אני ה' אלהיכם - אלהי כולכם כשם שאני מיחד שמי עליכם כך אני מייחד שמי על הגרים[רמ]:
(כג) ובני ישראל עשו - כל המצוה האמורה בסקילה במקום אחר דחייה רגימה ותלייה[820]:

פרשת בהר
פרק כה
(א) בהר סיני - מה ענין שמיטה אצל הר סיני והלא כל המצות נאמרו מסיני אלא מה שמיטה נאמרו כללותיה (ופרטותיה) ודקדוקיה מסיני אף כולן נאמרו כללותיהן ודקדוקיהן מסיני כך שנויה בת"כ (ספרא בהר פ"א אות א') ונ"ל שכך פירושה לפי שלא מצינו שמיטת קרקעות שנשנית בערבות מואב במשנה תורה למדנו שכללותיה ופרטותיה כולן נאמרו מסיני ובא הכתוב ולמד כאן על כל דבור שנדבר למשה שמסיני היו כולם כללותיהן ודקדוקיהן וחזרו ונשנו בערבות מואב:
(ב) שבת לה' - לשם ה' כשם שנאמר בשבת בראשית (שמות כ י ויקרא כג ג)[821]:

---

[815] ( ) ספרא פרשת אמור פרשתא יד
(ב) ויקלל אינו אומר ויברך כענין שנאמר ברך נבות אלהים ומלך אלא ויקלל מלמד שאינן הורגים בכינוי:
[816] עי' ספרא פרשת אמור פרק כ
(א) ואיש כי יכה אין לי אלא מכה איש מכה אשה מנין תלמוד לומר מכה בין איש בין אשה. אין לי אלא שהכה את האיש הכה את האשה מנין. ואת הקטן מנין. תלמוד לומר כי יכה נפש בין איש בין אשה בין קטן. יכול אפילו הכה את הנפלים יהיה חייב תלמוד לומר איש. מה איש מיוחד שהוא בן קיימא. יצאו נפלים שאינן בני קיימא. כי יכה כל נפש. עד שיכה כל נפשו. להביא את שהכה ויש בו כדי להמית ובא אחר והמית הרי זה חייב:
[817] עי' ילקוט שמעוני ויקרא - פרק כד - רמז תרנח
כאשר זמם יד ביד למה לי. דבר הניתן מיד ליד ומאי ניהו ממון. חובל בחברו נמי מכדי כתיב כאשר עשה כן יעשה לו כן ינתן בו למה לי. דבר שיש בו נתינה ומאי ניהו ממון. ומכה בהמה תנא רבי חזקיה נאמר מכה אדם ונאמר מכה בהמה מה מכה בהמה לא חלקת בו בין בשוגג בין במזיד בין באונס בין
[818] עי' תלמוד בבלי מסכת כתובות דף לה ע"א
רשע רשע רבא אמר אתיא מכה מכה אמר ליה רב פפא לרבא הי מכה אילימא ומכה בהמה ישלמנה ומכה אדם יומת האי בקטלא כתיב אלא האי מכה מכה נפש בהמה ישלמנה נפש תחת נפש וסמיך ליה ואיש כי יתן מום בעמיתו [כאשר עשה כן יעשה לו] והאי לאו מכה היא אנן הכאה הכאה קאמרינן והא????
[819] עי' ספרא פרשת אמור פרק כ
ר: (ח) מכה בהמה מכה אדם מה תלמוד לומר לפי שנאמר מכה אביו ואמו יכול לא יהיה חייב עד שיכה שניהם כאחת. תלמוד לומר ומכה אדם יומת אפילו אחד מהם. יכול אפילו הכהו ולא עשה בו חבורה יהיה חייב תלמוד לומר מכה בהמה ומכה אדם מה מכה בהמה עד שיעשה בו חוברה אף מכה אדם עד שיעשה בו חבורה. יכול אפילו הכהו לאחר מיתה יהיה חייב. תלמוד לומר מכה בהמה ומכה אדם מה מכה בהמה בחייה אף מכה אדם בחייו:????????
[820] עי' ספרא פרשת אמור פרק כ
: (י) וידבר משה אל בני ישראל הוציאו את המקלל אל מחוץ למחנה זו היא שאמר מלמד שב"ד מבפנים ובית הסקילה מבחוץ וירגמו אותו ולא כסותו אבן מלמד שאם מת באבן אחת יצא. ובני ישראל עשו כאשר צוה ה' את משה אף לסמיכה אף לדחייה אף לתלייה אף ללא תלין נבלתו על העץ:
[821] עי' ספרא (בהר א ב): שבת לה' כשם שנאמר בשבת בראשית שבת לה' כך נאמר בשביעית שבת לה' ועי' ילקוט שמעוני (ויקרא פרק כה המשך רמז תרנח): שבת לה' כשם שנאמר בשבת בראשית